

Oorkonden en Mededelingen

Documenten betreffende de Brugse Drukkers uit de 16^e eeuw.

IV. HUBRECHT DE CROOCK

Van de Brugse drukkers uit de eerste helft van de 16e eeuw is Hubrecht de Croock ongetwijfeld de voornaamste, zowel om het aantal als om de belangrijkheid en de keurigheid van zijn drukken. Het is dan ook niet verwonderlijk, dat hij in menige studie vermeld wordt. Ten andere, over het werk van Hubrecht de Croock zijn wij goed gedocumenteerd: de door hem gedrukte boeken worden vermeld, meestendeels zelfs sekuur beschreven in de *Nederlandsche bibliographie van 1500 tot 1540* door W. Nijhoff — M. E. Kronenberg en in de *Bibliotheca Belgica*. De aldus samengebrachte lijst van zijn drukken kunnen wij slechts met twee nummers aanvullen ¹. Ook zijn biographie, doorgaans echter ontsierd door heel wat onnauwkeurigheden, steekt gunstig af tegenover de schaars bekende levensbijzonderheden van zijn Brugse vakgenoten. Desniettemin ontbreekt nog steeds een monographie of een algemene studie, waarin leven en werk van dezen drukker op bevredigende wijze behandeld worden.

De oudste vermelding van Hubrecht de Croock dateert van 20 December 1518. Op dit tijdstip treedt hij op als poorter van Brugge en wordt daarbij uitdrukkelijk als *prentere* vernoemd ². Of hij toen reeds voor eigen rekening werkte, blijkt niet en is overigens zeer onwaarschijnlijk. Wel heeft de Croock in 1546 van zich zelf getuigd, dat hij reeds van « over dertich jaeren hem aldaer (te

---

(1) Zie nrs. 1 en 2 van de verder op blz. 130 en vlg. medegedeelde lijst der drukwerken van Hubrecht de Croock.

(2) Vgl. Document nr. 1.

Brugge) geneert heeft zoe met boucken te printene als deselve te vercoopen »³, maar zelfs indien zijn verklaring trouw met de waarheid mocht overeenstemmen, dan nog zou men toch mogen veronderstellen dat in deze dertig jaar ook de tijd, die hij als leerknapp of gezelschap te Brugge heeft doorgebracht, zal begrepen geweest zijn. In ieder geval was hij van 't jaar 1520 af lid van het gild der Brugse librariërs, dat enkel uit vrijmeesters bestond. In het vermelde jaar betaalde hij inderdaad voor de eerste maal zijn jaarlijkse bijdrage als lid van het voornoemde gild en zien wij hem ook deelnemen aan een vergadering van gildelieden⁴.

Dat Hubrecht de Croock poorter van Brugge was, wil geenszins zeggen, dat hij als zoon van een Brugsen poorter geboren werd of dat hij in de laatstgenoemde stad het levenslicht aanschouwd heeft. Gelet op de uitheemse, althans weinig Brugs klinkende namen van zijn familieleden⁵, mag gerust het tegenovergestelde in overweging genomen worden. En toch heeft de Croock het Brugse poortrecht niet gekocht⁶. De hoedanigheid van poorter van Brugge zal hij echter waarschijnlijk door zijn huwelijk verworven hebben, aangezien zijn vrouw een geboren poorteres was⁷.

Over zijn afstamming en bepaaldelijk over zijn ouders, is niets bekend. De Brugse historicus, kanunnik C. Carton,

---

(3) Vgl. Document nr. 21.

(4) Vgl. Documenten nrs. 30 en 2.

(5) Vgl. Document nr. 29.

(6) De personen, die te Brugge het poortrecht door koop verworven hebben, worden aangegeven in de poorterboeken en in de stadsrekeningen. Poorterboeken voor de periode 1496-1530 bestaan echter niet meer, maar de stadsrekeningen zijn volledig bewaard gebleven, althans voor de tijdsperiode tussen 1500 en 1520. Welnu, in de poortelijsten van de stadsrekeningen wordt Hubrecht de Croock niet aangetroffen.

(7) Over de manieren waarop men te Brugge het poorterschap kon verwerven, alsmede over de juridische en maatschappelijke positie van den Brugsen poorter, zie R. A. PARMENTIER : *Indices op de Brugsche Poorterboeken*, eerste stuk, blz. VII-XII. Brugge, 1938. *Geschiedkundige Publicatiën der stad Brugge*, II.

heeft weliswaar beweerd ⁸, dat onze drukker de zoon zou geweest zijn van Gisienus de Croock, die van 1478 tot 1484 als lid van het Brugse librariërs-gild bekend is. Maar deze bewering, veelal door de latere auteurs overgenomen, werd niet verantwoord en is derhalve ook niet te vertrouwen, te meer daar er tussen Hubrecht de Croock en Gisienus de Croock geen verband kan aangewezen worden ⁹.

Aangaande de geboortedatum van onzen drukker zijn wij beter ingelicht. In een request, ten jare 1546 aan den Geheimen Raad te Brussel gericht ¹⁰, verklaart Hubrecht de Croock, dat hij toen 56 jaar oud was. Hij moet dus in of om het jaar 1490 geboren zijn en had derhalve den ouderdom van dertig jaar bereikt toen hij als lid in het librariërs-gild aanvaard werd.

Van zijn opneming in het librariërs-gild af tot aan zijn dood heeft de Croock bijna geregeld zijn jaarlijkse bijdrage of gildegeld betaald. Enkel de laatste jaren van zijn leven — wellicht sukkelachtig of ziek geworden — was hij hierin niet stipt. Zo stond hij bij zijn afsterven twee jaar ten achteren, doch het achterstallige bedrag werd door zijn weduwe voldaan ¹¹. Bleef de Croock zelden in gebreke van zijn geldelijke verplichtingen als lid van het librariërs-gild na te komen, hij heeft zich daarenboven meer dan eens vrijgevig betoond ten opzichte van zijn corporatie. Aldus gaf hij in 1521 drie denier groot voor het aankopen van een kaars; in 1529 schonk hij 6 denier groot als bijdrage in de bekostiging van twee altaarklederen ten gerieve van de gildekapel; in 1538 ten slotte gaf hij eerst 5 1/2 denier groot en daarna nog 12 denier groot voor de versiering van dezelfde kapel ¹².

(8) C. CARTON : *Colard Mansion et les imprimeurs brugeois du XVe siècle*, in *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, tom. IX (1847), blz. 333-372, inzonderheid blz. 358.

(9) Vgl.: Brugge, stadsarchief, fonds van de gilden en de ambachten, *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1454-1523*.

(10) Vgl. Document nr. 21.

(11) Vgl. Document nr. 30.

(12) Vgl. Documenten nrs. 3, 6 en 13.

Onze drukker genoot ten andere het aanzien van zijn gildebroeders, want tot tweemaal toe werd hij verkozen voor het ambt van deken, te weten: voor de jaren 1521 en 1532¹³, en werd daarenboven voor het jaar 1528 als *gouverneur* met het financieel beheer van het librariërs-gild belast¹⁴.

Ongeveer vier en zestig jaar geworden is Hubrecht de Croock te Brugge overleden in de week van 29 April tot 6 Mei 1554 en op de Onze-lieve-vrouwenparochie aldaar begraven¹⁵. Het lijk van den afgestorven gildebroeder werd door vier van zijn vroegere confraters naar zijn laatste rustplaats gedragen en een lijkdienst, waartoe alle librariërs waren uitgenodigd, werd door den kapelaan van het gild gecelebreerd¹⁶.

Onze drukker was getrouwd met Catharina de Bondue, dochter van Laurens en van Catharina de Kuenynck. Reeds vóór 18 December 1518 was hij met deze vrouw door het huwelijk verbonden, want anders had hij op dit tijdstip niet kunnen optreden als voogd over Lodewijk, Nikolaas en Margaretha de Bondue, broeders en zuster van Catharina de Bondue, zijn vrouw¹⁷. Volgens het Brugse stadsrecht trouwens, moesten de voogden genomen worden uit de naaste verwanten van de onder voogdij staande minderjarigen¹⁸. Of er kinderen uit dezen echt geboren zijn, is niet met zekerheid te zeggen, maar schijnt eerder onwaarschijnlijk. Catharina de Bondue heeft haar man ongeveer drie jaar overleefd: in de week van 23 tot 30 Mei 1557 is zij gestorven en evenals haar echtgenoot op de Onze-lieve-vrouwenparochie te Brugge begraven¹⁹.

(13) Vgl. Documenten nrs. 3 en 30.

(14) Vgl. Document nr. 5.

(15) Vgl.: Brugge, parochiaal archief van de Onze-Lieve-Vrouwkerk, *rekeningen van de kerkfabriek over de jaren 1530-1569*, blz. 577.

(16) Vgl. Document nr. 28.

(17) Vgl. Documenten nrs. 1, 10 en 26.

(18) Vgl. L. GILLIODTS-VAN SEVEREN: *Coutume de la ville de Bruges*, tom. I, blz. 85, en tom. II, blz. 30, 126, 180, 381. Brussel, 1874-1875. — *Recueil des anciennes coutumes de la Belgique. Coutumes des pays et conté de Flandre. Quartier de Bruges*.

(19) Vgl.: Brugge, parochiaal archief van de Onze-Lieve-Vrouwkerk, *rekeningen van de kerkfabriek over de jaren 1530-1569*, blz. 646.

Van zijn eerste optreden te Brugge af tot aan zijn overlijden schijnt Hubrecht de Croock altijd in één en hetzelfde huis gewoond te hebben. Reeds op het boek, getiteld *Statuta generalia Fratrum Minorum*, dat hij in 1523 heeft gedrukt, wordt als adres aangegeven: **In civitate Brugensi oppido Flandrie juxta Hippogephiran sive Pontem Equinum**. En op de Nederlandse uitgave van *L'instruction des enfans*, die wellicht nog een jaar vroeger verscheen, luidt het adres: **Te Brugghe int Peerdestraetkin bi mi Huberecht de Croock**. Onze drukker woonde inderdaad in het huis, genaamd **De Synagoge**, staande aan de oostzijde van de Peerdestraat, destijds soms ook Kleine Ridderstraat geheten, aan den voet van de Peerdebrug. Van dit huis, waarin ook zijn atelier gevestigd was, is de Croock op 28 Maart 1536 eigenaar geworden door koop aan de erfgenamen van wijlen Jacob Crekele²⁰. Enkele maanden voor zijn dood heeft hij dit huis van de hand gedaan en verkocht aan zijn schoonbroeder, Nikolaas de Bondue, samen met Philips Coene²¹. Desniettegenstaande bleef de Croock dit huis verder bewonen. En ook zijn weduwe is vervolgens in **De Synagoge** tot haar overlijden blijven huizen.

Hubrecht de Croock is dus ruim vier en dertig jaar als meester-drukker te Brugge gevestigd geweest en heeft er onder meer werken gedrukt van de bekende geleerden J. L. Vives, Joost de Damhoudere, Cornelis van Baersdorp en Jacob de Meyere. Achttien door hem gedrukte boeken zijn thans bekend; ze zijn niet alleen belangrijk om hun inhoud, maar ze zijn daarenboven zeer gezocht door de bibliophielen om hun zeldzaamheid en hun keurige typographische verzorging. Benevens boeken moet de Croock nog zeer veel kleinwerk voortgebracht hebben, zoals afluatsbrieven, kermisvlaggetjes, bedevaartvaantjes, nieuwjaarsbrieven, minnedichten, volksliedjes en ander dergelijk drukwerk, voornamelijk ten gerie-

(20) Vgl. Document nr. 9.

(21) Vgl. Document nr. 26.

1. — Drukkersmerk (I) van Hubrecht de Croock.

ve van de vele broederschappen, gilden, kloosters en kerken. Een aanzienlijk deel van dit typographisch kleinwerk bevatte illustraties of versieringen, die van de Croock zelf afkomstig waren. Onze drukker, die zichzelf trouwens als *figurersnyder* betitelde, schijnt inderdaad een ervaren hout-, wellicht ook plaatsnijder geweest te zijn. Hij graveerde overigens niet enkel tot opluistering van zijn eigen drukwerk, maar hij sneed ook stempels voor het merken van koopwaren en figuren voor het bedrukken van stoffen. Het was ook de Croock die aan den klerk van het ambacht van de bombazijnwevers te Brugge in 1534 of 1535 leerde hoe het bombazijn door middel van een houten pers moest bedrukt worden ²². Uit den aard van de zaak zullen zijn meeste houtsneden gemaakt geweest zijn tot versiering van de door hem zelf gedrukte kermisvlaggetjes, aflaatsbrieven en zo meer, waarvan ons, jammer genoeg, geen exemplaren zijn bewaard gebleven. Maar dat hij ook als graveur een goede faam verworven had mag afgeleid worden uit het feit, dat hij niet enkel voor zijn onmiddellijke omgeving werkte, doch met bestellingen vereerd werd van vreemde kooplieden en uit tamelijk ver afgelegen plaatsen, o.a. Duinkerken, Halle en Antwerpen ²³. In hoever de afbeeldingen, de randomlijstingen, de bladdecoraties en de versierde initialen, die in zijn boeken aangetroffen worden, door hem zelf vervaardigd zijn, moet nog uitgemaakt worden. Zeker althans is, dat sommige van deze boekjes houtsnijwerk van de Croock mochten bevatten. De *Bibliotheca Belgica*, bijvoorbeeld, vermoedt dat de tien houtsneden, waarmede het boekje : *Dit is een zeer schoone ende devote oeffeninge van der Pasiën...* (ca. 1540) opgeluisterd is, wellicht alle van de Croock afkomstig zijn ²⁴.

(22) Vgl. Document nr. 8.

(23) Vgl. Document nr. 21.

(24) Zie : *Bibliotheca Belgica*, 2e serie, tom. XX, O 38 : « Bien qu'aucune des gravures sur bois dont ce livre est illustré ne soit signée, il est probable qu'elles sont gravées par l'imprimeur et tailleur d'images Hubert de Croock ou Crocus ».

Als drukker heeft Hubrecht de Croock vier verschillende merken gebezigd. Het eerste drukkersmerk, naar chronologische volgorde genomen, wordt aangetroffen op de laatste bladzijde van *Statuta generalia Fratrum Minorum...* (1523) en meet 112 mm. hoog bij 78 mm. breed. Het verbeeldt het Brugse stadswapen, geflankeerd door twee gekroonde gothische letters *b*, alles gevat tussen twee kolommen, waarop een ornament van dooreengestregelde banden of linten rust, waaraan het voornoemde wapen hangt. Onderaan wordt nog een banderol afgebeeld waarop de woorden **Hubrecht de Croock** voorkomen (zie afbeelding I). Het tweede drukkersmerk meet 80 mm. hoog bij 68 mm. breed. Het verbeeldt het Brugse stadswapen, gehouden door een achter het schild rechtstaanden en gemuילbanden beer, met van weerszijden naast het dier een gekroonde gothische letter *b* (zie

2. — Drukkersmerk (II) van Hubrecht de Croock.

afbeelding II). Het derde drukkersmerk, het kleinste van de reeks, is slechts 25 mm. hoog bij 45 mm. breed. De voorstelling bestaat uit het Brugse stadswapen, gehouden door een achter het schild neergehurkten beer, en langs weerszijden geflankeerd door een gekroonde gothische letter b (zie afbeelding III). Het vierde, ten slotte heeft de

3. — Drukkersmerk (III) van Hubrecht de Croock.

grootste afmetingen : 147 mm. hoog bij 97 mm. breed en verbeeldt ongeveer hetzelfde als het voorgaande drukkersmerk, doch de voorstelling is hier van ter zijde gezien en anders van opvatting (zie afbeelding IV).

Over de plaats waar onzen drukker zijn stiel geleerd heeft bezitten wij niet de minste aanwijzing. En of Brugge daarvoor in aanmerking kan komen is voora!snog evenmin te zeggen wegens de gebrekkige kennis van den toestand in zake typographie gedurende het tweede decennium van de 16e eeuw ²⁵.

Hubrecht de Croock heeft verschillende leerlingen gehad. Vooreerst kwam in 1528 een zekere Willem de Cueninc bij hem in de leer ²⁶. Deze knaap was misschien een verre verwant, aangezien de Croock's schoonmoeder denzelfden familienaam voerde. Ook Erasmus vander Eecke ²⁷ is leerling van de Croock geweest. Verder zijn nog Maar-

(25) Vgl. A. VISART DE BOCARME : *Recherches sur les imprimeurs brugeois*, blz. 23. Brugge, 1928.

(26) Vgl. Document nr. 5.

(27) Vgl. A. SCHOUTEET : *Documenten betreffende de Brugse drukkers uit de 16e eeuw.* — II. Erasmus vander Eecke, in *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis « Société d'Emulation » te Brugge*, tom. LXXXIV (1947), blz. 145-172.

ten Calf en Pieter Ronsee door hem in de leer genomen ²⁸. Ten slotte heeft ook Pieter de Clerck ²⁹ zijn vakkennis bij de Croock opgedaan. Erasmus vander Eecke en Pieter de Clerck zijn naderhand zelfstandige drukkers geworden te Brugge en te Gent. Wat er daarentegen van Willem de Cueninc, Maarten Calf en Pieter Ronsee geworden is, weten wij niet.

Na het afsterven van de Croock in 1554 heeft zijn weduwe de drukkerszaak van haar man verder uitgebaat, hetgeen door den gildebrieff toegelaten was. Op 23 September 1554 aanvaardde zij Frans vanden Broucke, een leerling van de Brugge Bogardenschool, om hem gedurende vijf jaar het drukken aan te leren. Benevens deze leer-knaap, had zij daarenboven als gezelschap in haar dienst de reeds genoemde Pieter de Clerck, die twee jaar later het atelier zou overnemen en zich op 10 Mei 1556 verbond het leercontract tussen de weduwe de Croock en de Bogardenschool betreffende Frans vanden Broucke voort te zetten ³⁰.

Benevens drukker en graveur was Hubrecht de Croock ook boekverkoper. Zijn boekhandel zal wel niet belangrijk geweest zijn, althans niet voor wat de eigenlijke boeken betreft. Dit mag gerust afgeleid worden uit de omstandigheid, dat zijn huis of winkel in een klein, enigszins afgelegen straatje stond. Evenals meest alle boekhandelaars van zijn tijd, kon hij natuurlijk een van de winkelhuysjes, die tegen de Sint-Donaaskerk op den Burg aangebouwd waren, pachten. Dat hij dit niet gedaan heeft wijst mede op het geringe belang van zijn boekwinkel. Wat meer is, vele van de door hem gedrukte boeken zijn voor rekening van andere boekverkopers uitgegeven, hetgeen voorzeker niet zou gebeurd zijn ware zijr boekhandel belangrijk geweest.

---

(28) Vgl. Documenten nrs. 16 en 24.

(29) Een volgende bijdrage in onze reeks *Documenten betreffende de Brugse drukkers uit de 16e eeuw* zal aan Pieter de Clerck gewijd zijn.

(30) Vgl. Document nr. 27.

Hubrecht de Croock schijnt nogal van ontspanning gehouden te hebben en een liefhebber van het schieten geweest te zijn. Aldus was hij lid van het kloveniersgild,

4. — Drukkersmerk (IV) van Hubrecht de Croock.

dat de H. Barbara als patrones vereerde en in de Sint-Jorisstraat te Brugge gevestigd was ³¹. Dit schuttersgild telde onder zijn leden veel voorname personen en genoot aanzienlijke voorrechten. Onder meer was het de gildebroeders van Sint-Barbara toegelaten, ingevolge een privilege door den graaf van Vlaanderen verleend, overal hun kolf met zich te dragen. Omstreeks 1543 nu was de Croock door Jan vanden Rine uitgenodigd, voorzeker om samen een schietpartijtje te houden. Derhalve was onze drukker naar het buitengoed van den voormelden Jan, dat te Sint-Michiels gelegen was, getrokken. Voor de gelegenheid droeg hij zijn *pareurkeerle* of uniform van klovenier. Na afloop van zijn bezoek keerde de Croock vreedzaam naar huis terug. Onderweg echter werd hij door den heer van Wandelicourt gearresteerd en zijn wapen in beslag genomen. Voor het kloveniersgild betekende dit voorval een onduldbare verkrachting van de privileges. Daarom richtte het bestuur van het gild een request aan den Raad van Vlaanderen om teruggave van het in beslag genomen wapen en om vrijwaring van zijn voorrechten.

De Raad van Vlaanderen, de hoogste rechtsinstantie van het graafschap, toonde zich zeer voorzichtig in het vellen van een oordeel. Eerst liet hij navragen in welke hoedanigheid de heer van Wandelicourt gehandeld had. Hierop gaf het gild tot antwoord geen kennis te hebben van de reden waarom Wandelicourt tegen de Croock was opgetreden, doch liet opmerken dat hij plaatsvervanger was van den opperjachtmeester van Vlaanderen.

De heer van Wandelicourt was ongetwijfeld een invloedrijk personage, want, al hadden onze drukker en zijn schuttersgild wellicht het recht langs hun kant, toch

(31) Vgl. Documenten nrs. 12, 15, 18, 19 en 25. — Over het kloveniersgild van Sint-Barbara zie A. DUCLOS : *Bruges, histoire et souvenirs*, blz. 523. Brugge, 1910 ; P. P. DEBBAUDT : *Doodschuldenboek ou « Livre des dettes-mortuaires » des membres de la confrérie des arquebusiers de Sainte Barbe de la ville de Bruges : 1656*, in *Handelingen van den Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk*, nieuwe reeks, tom. XIII (1934), blz. 38-44.

durfde de Raad van Vlaanderen het niet aan een uitspraak te zijnen nadele te doen. Op 2 Maart 1543 werd in de kanselarij van den Raad van Vlaanderen op het request van het Brugse schuttersgild de volgende laconische kanttekening gemaakt: «Ghemerct de qualiteit van den voornoemden heere van Wandelicourt, nihil». Met andere woorden: de zaak werd eenvoudig weg in den doofpot gestopt! ³².

Benevens met schieten durfde onze drukker ook wel eens ontspanning te zoeken daar waar het op zijn minst genomen ongeoorloofd is. Zo was het te Brugge van overheidswege verboden buiten de stad bier en wijn te gaan drinken of te gaan halen. Personen, die dit verbod overtraden, werden buitendrinkers genoemd ³³. Welnu, Hubrecht de Croock is ook buitendrinker geweest, en dit nog wel in gezelschap van een vrouw, Marie Waels geheuten. Om deze wetsovertreding werd onze drukker ten andere voor het stedelijk gerecht gedagvaard maar kwam er gelukkig met een berisping van af ³⁴.

Zoals hoger werd gezegd, zijn achttien drukken van Hubrecht de Croock bekend, waarvan de opgave hierna in chronologische orde volgt. Was het ons mogelijk een exemplaar van de opgesomde drukken in handen te krijgen, dan hebben wij van dit exemplaar een beknopte bibliographische beschrijving gegeven en er de vindplaats van aangeduid.

1. (1522). — L'instruction des enfans [Houtgravure]... ³⁵ (Afb. V — VI).

In 4°, waarschijnlijk 16 ongen. fol., gemerkt A - D. Op het

(32) Vgl. Document nr. 18.

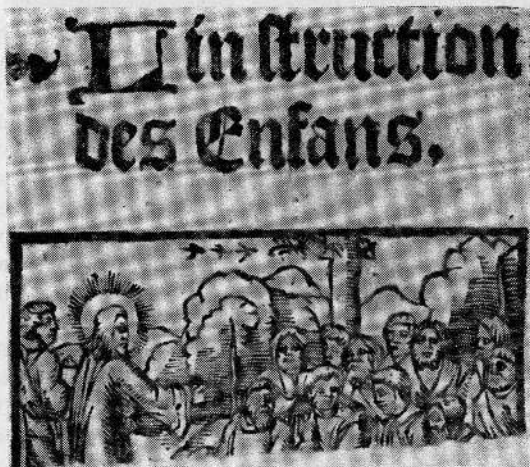
(33) Vgl. E. GAILLIARD: *De keure van Hazebroek van 1336*, tom. III, blz. 226-228. Gent, 1897 — uitgave van de *Koninklijke Vlaamsche Academie voor taal- en letterkunde*.

(34) Vgl. Document nr. 7.

(35) Van dit vrij zeldzame werkje, dat zelfs aan de schrandere speurzin van W. Nijhoff en M. E. Kronenberg tot nog toe schijnt ontsnapt, kennen wij slechts één, dan nog erg gehavend exemplaar, bewaard op de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. Van de 16 folio's, waaruit het boekje voorzeker was samengesteld, bevat het bewuste exemplaar nog slechts 9 gehele folio's plus enkele fragmenten, waaronder het titelblad moet gerekend worden, aangezien er enkel de bovenheft van bewaard bleef.

verso van het laatste blad onderaan het colophon: *Imprimé en Bruges par moy Hubert du Croock, l'an M. D. XXII.*

Brussel, Koninklijke Bibliotheek.

entend toutes choses: et me mettra sobri-
 ment en mes oeuvres / & me gardera en
 la pupillance / et mes oeuvres seront ac-
 ceptees,

Quant on est en peril ou en l'acti-
 cle de la mort

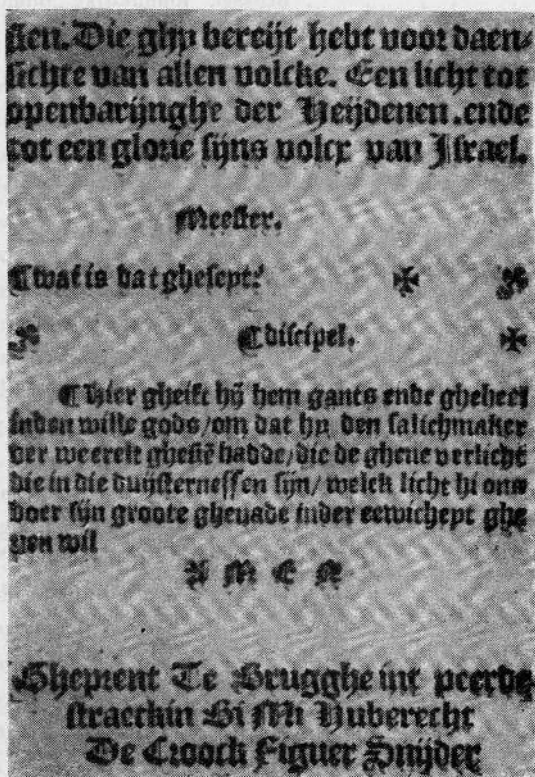
Dere en tous mains ie recommande mon
 esperit

Imprime en Bruges par moy
 Hubert du croock. l'an
 M. D. XXII.

- 5-6. — Bovenhelft van het titelblad en tekst van de laatste
 bladzijde van *L'instruction des enfans*, door
 H. de Croock in 1522 gedrukt

2. (1522 ?) — [Nederlandse uitgave van nr. 1.] ³⁶.
(Afb. VII).

In 4°, waarschijnlijk 16 ongen. fol., gemerkt A - D. Op het

7. — Laatste bladzijde van de Nederlandse uitgave van *L'instruction des enfans* door H. de Croock gedrukt.

(36) Van deze Nederlandse editie, even zeldzaam als de Franse uitgave, is een fragment-exemplaar voorhanden op de Koninklijke Bibliotheek te Brussel. Het is in één en dezelfde band gebonden, samen met *L'instruction des enfans*. Van de 16 bladen, waaruit het boekje bestond, resten nog slechts 6 folio's. Onder meer ontbreekt het eerste katern in zijn geheel, en dus ook het titelblad, zodat de eigenlijke titel niet gekend is. Vermoedelijk werd deze Nederlandse uitgave rond hetzelfde tijdstip gedrukt als het voorgaande nummer.

— De kennis van *L'instruction des enfans* en zijn Nederlandse editie danken wij aan dr. F. Schauwers, conservator bij de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, wien wij hier gaarne onzen oprechten dank betuigen voor zijn gewaardeerde medewerking.

laatste blad het adres : *Gheprent te Brugghe int Peerde-
straetkin bi mi Huberecht de Croock, figuresnijder.*

Brussel, Koninklijke Bibliotheek.

3. (1523 October 23). — Statuta generalia Fratrum Minorum regularis observantie. Signasti, D[omi]ne servum tuu[m] Franciscum signis Redemptionis nostre.

In 8o, 20 ongen. fol., gemerkt *A - C*. Op het recto van het laatste blad staat onderaan : *Expliciunt statuta generalia totius sacri Ordinis Minorum regularis observantie, impressa in civitate Brugensi, oppido Flandrie, juxta Hippoghephiran sive Pontem Equinum per Hubertu[m] de Crooc anno Domini M. CCCC. XXIII die v[er]o XX me[n]sis Octobris*; het verso van dit blad bevat enkel het drukkersmerk (I) van de Croock.

Nadere beschrijving geeft W. NYHOFF-M. E. KRONENBERG, *Nederlandsche bibliographie van 1500 tot 1540*, 2e deel, nr. 3899. Reproductie van het titelblad bij A. VISART DE BOCARME, *Recherches sur les imprimeurs brugeois*, blz. 22.

Brugge, stadsbibliotheek Hs. 384.

4. (1526 Maart 14). — Ioannis Lodovici Vivis Valentini. De subventione pauperum sive de humanis necessitatibus libri II ad senatum Brugensem, prior de subventione privata, quid unu[m]quemq[ue] facere oporteat alter de subventione publica quid civitatem deceat (**Drukkersmerk III**).

In 8o, 48 ongen. fol., gemerkt *A - Fv*. Het recto van het laatste blad bleef blank terwijl het verso enkel het drukkersmerk (II) behelst alsmede het adres : *Brugis XVI calendaris Aprileis, typis Hubert de Croock, anno M. D. XXV*.

Nadere beschrijving geven *Bibliotheca Belgica*, Bibliographie générale des Pays-Bas, 1e serie, tom. XXV, V 26, en W. NYHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., 2e deel, nr. 4066.

5. (1526 September). — Ioannis Lodovici Vivis Valentini. De subventione pauperu[m] sive de humanis necessitatib[us] libri II ad senatum Brugensem prior de subve[n]tione privata quid unu[m]quemq[ue] facere oporteat, alter de subventione publica q[uo]d civitatem deceat, ab autore ipso recogniti. Adde

sunt annotaci[u]le [sic] in calce libri, ad explicandos aliquot difficiliores locos. Habes etiam indice[m] in fine (Drukkersmerk III).

In 8°, 68 ongen. fol., gemerkt *A-II vii*. Het laatste blad is op het recto blank en behelst op het verso enkel het drukkersmerk (II), waaronder het adres: *Brugis, typis Huberti de Croock. Anno M. D. XXVI mense Septemb[ris]*.

Nadere beschrijving geven: W. NYHOFF-M. E. KRONENBERG, a.w., 1e deel, nr. 2174, en *Bibliotheca Belgica*, 1e serie, tom. XXV, V 27. Reproductie van titelblad en colophon in J. ESTELRICH, *Vivès. Exposition organisée à la Bibliothèque nationale, Paris, Janvier - Mars 1941*, blz. 105 en 109, naar het exemplaar van de Bibliothèque Nationale te Parijs, Maz. 53806.

Brugge, stadsbibliotheek. 4-649.

6. (1526 December). — Ioannis Lodovici Vivis Valentini de Europe dessidiis & republica. Ad Adrianum VI pon[tificem] de tumultibus Europae. Ad Henricum VIII Angliae regem[de] de rege Gallie capto. Ad eundem de regni administratione, bello & pace. De Europae dissidiis et bello Turcico. Isocratis Atheniensis areopagitica or[ati]o de rep[ublica] Atheniensi. Eiusdem Isoctatis [sic] adiutoria oratio sive Nicocles de monarchia, Vive interprete, ad Thomam cardinalem Angliae.

In 8°, 72 gen. fol., gemerkt *A-IV*. Op de laatste blz. staat, onderaan, het adres: *Brugis, typis Huberti de Croock. Anno M. D. XXVI mense Decemb[ris]*.

Nadere beschrijving geeft W. NYHOFF-M. E. KRONENBERG, a.w., 1e deel, nr. 2164. Reproductie van blz. Xv. in W. NYHOFF, *L'art typographique dans les Pays-Bas pendant les années 1500 à 1540*, tom. II, Bruges, Hubertus de Croock, nr. 7. 's-Gravenhage 1926.

Brugge, stadsbibliotheek. 4-649.

7. (1527 Februari). — Ioannis Lodovici Vivis Valentini introductio ad sapientiam. Satellitium sive symbola. Epistolae duae de ratione studii puerilis. Ab autore ip[s]o recognita & locupletata. — Impressit Brugis Hubert[us] de Crooc anno M. D. XXVI

mense Febru[ario]. Prosta[n]t venales Brugis in Burgo apud Simone[m] Vermuelen.

In 4o, 80 ongen. fol., gemerkt A-V. Het verso van het voorlaatste blad en het recto van het laatste blad zijn blank, terwijl het verso van het laatstgenoemde blad niets anders dan het drukkersmerk (II) van de Croock behelst.

Nadere beschrijving geeft W. NYHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., 1e deel, nr. 2169. Reproductie van blz. Aii recto bij W. NYHOFF, a.w., t.a.p., nr. 6.

Gent, Universiteitsbibliotheek, res. 630.

8. (1527). — Genealogie en[de] clare afcomste der vaerlicker side ons natuerlic en[de] wel ghebore[n] prince en[de] keizers va[n] Rome Karel de V van dier name, conin[c] catholicke va[n] al Spaen[en]-gie[n], eersthertogh: (sic) va[n] Oostrijcke, prince va[n] Belge[n] etc. Uutghestelt desen XVIII Augusti a[n]no M. Vc. XXVII bi Ja[n] de Paucx, presbiter, gebore[n] va[n] Gend, bemind[er] va[n] cronijcke[n].

In 4o, 12 fol (?).

Nadere beschrijving geeft W. NYHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., 1e deel, nr. 1839. Reproductie van het titelblad bij W. NYHOFF, a.w., t.a.p., nr. 9.

9. (1529 Januari 30). — Ioannis Lodovici Vivis Valentini de officio mariti. — Prostat venalis Brugis in Burgo apud Simonem de Molendino.

In 8o, 104 ongen. fol., gemerkt A-Nv. Op het recto van het laatste blad staat onderaan: *Hubertus Crocus impri-
mebat expensis Simonis de Molendino Brugis 30 Januarii
1529 Romana co[m]putatione.* Het verso van dit blad behelst enkel het drukkersmerk (II) van de Croock.

Nadere beschrijving geeft W. NYHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., 1e deel, nr. 2171, en *Bibliotheca Belgica*, 1e serie, tom XXV, V10. Reproductie van het titelblad bij W. NYHOFF, a.w., t.a.p., nr. 8.

Brugge, stadsbibliotheek, B 340.

10. (1529 December). — Sacrum diurnum de sudore Jesu Christi, co[n]cio de nostro & Christi sudore,

meditatio de pass.ione Christi in psalmum 37, per Ioanne[m] Lodovicu[m] Vivem. — Brugis vaeneunt in Burgo apud Simonem Molendinum (**Drukkersmerk III**).

In 4°, 56 ongen. fol., gemerkt *A-O ù*. Van het laatste blad is het recto blank; het verso bevat het drukkersmerk (II) van de Croock en het colophon: *Brugis typis Huberti de Croock anno Delparae millesimo quingentesimo vicesimo nono me[n]se Decemb[ri]*.

Nadere beschrijving geven W. NYHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., 1^e deel, nr. 2165, en *Bibliotheca Belgica*, 1^e serie, tom. XXV, V 11. Reproductie van het titelblad en van de laatste blz. bij W. NYHOFF, a.w., t.a.p., nrs. 1 en 2.

Gent, Universiteitsbibliotheek, res. 631 en acc. 5725.

11. (1531 Juli). — Jacobi Meyeri Baliolani Flandricarum rerum tomi X. De origine Flandroru[m] tomus I. De Menapiis to[mus] I. De Morinis to[mus] I. De Tornacensibus to[mus] I. De Gande[n]sibus to[mus] I. De Duacensibus to[mus] I. De catalogo regum Franciae ac comitu[m] Flandriae to[mus] I. De situ ac morib[us] Fla[n]drie to[mus] I. De nobilitate rebusq[ue] aliis to[mus] I. Cum hymno de sanctissimo Nomine Jesu.

In 4°, 60 gen. fol., gemerkt *A-Piii*. Op het recto van het laatste blad staat onderaan: *Excudebat Brugis Hubertus Crokus M. D. XXXI mense Julio*. Het verso van dit blad wordt geheel ingenomen door het emblema (houtgravure) van den Raad van Vlaanderen.

Nadere beschrijving geeft W. NYHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., 1^e deel, nr. 4547. Reproductie van het titelblad, van blz. 2 recto en van de laatste blz. bij W. NYHOFF, a.w., t.a.p., nrs. 3-5.

Brugge, stadsbibliotheek, 4-603 en 4-634.

12. (1536). — Co[n]firmatie van de[n] articten inhoudende de[n] taux vanden sallaris nopende tcelebren vanden uutvaerde[n], administreren vanden sacramenten ende andre kerckelicke rechte[n] binden

Lande vande[n] Vrijen en[de] appendansche van dien (Wapen van het Brugse Vrije).

In 4°, 14 ongen. fol., foutievelijk gemerkt *A-D*, gezien de letter *C* als signatuur werd overgeslagen. Op het recto van het laatste blad staat onderaan: *Gheprent te Brugghe bij Hubrecht de Croock. Ende men vint die te copen tot Symon vander Muelen by Sinte-Donaeskereke up den Burch*. Het verso van dit blad behelst een houtgravure voorstellende het wapen van het Brugse Vrije waaronder de woorden *Tlant vanden Vryen*, gevat in een decoratieve omlijsting, zoals ook op het titelblad wordt aange troffen.

Nadere beschrijving geeft W. NIJHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., 1e deel, nr. 598. Reproductie van de gravure, die op de titelpagina en op de laatste blz. voorkomt, van de woorden *Tlant vanden Vryen* en van de twee fleurons, die op de laatste blz. onder de voormelde gravure staan, van het colophon, onderaan de voorlaatste blz., en van de regels 5-9 van fol. 2 recto bij W. NIJHOFF, a.w., t.a.p., nrs. 11-14.

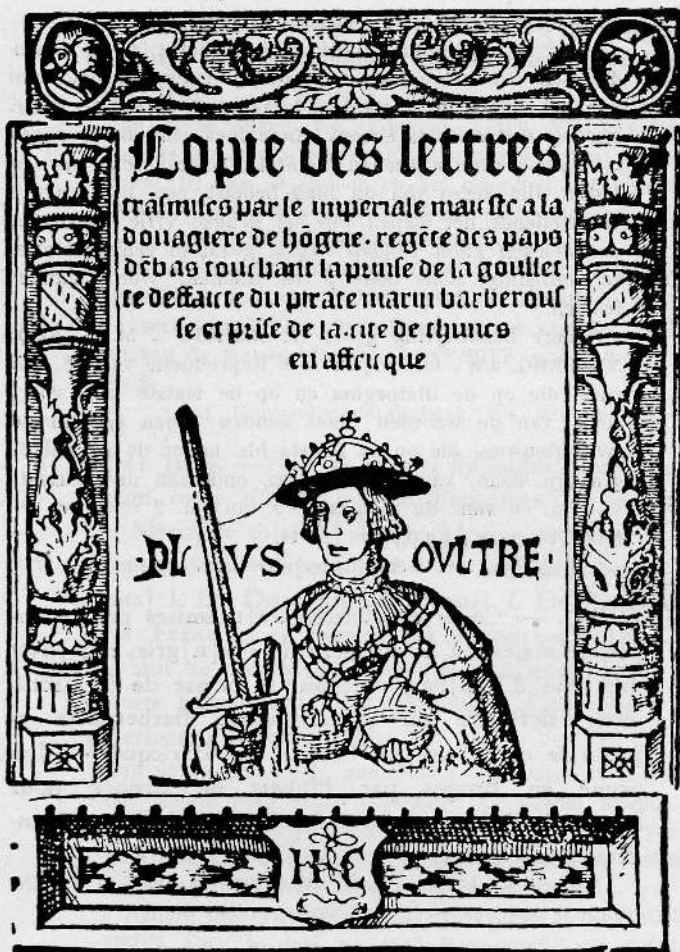
Gent, Universiteitsbibliotheek res. 1294.

13. (1535). — Copie des lettres tra[n]smises par le impériale maiesté à la duagière de Ho[n]grie, rége[n]te des Pays d'E[n]bas, touchant la prinse de La Goullette, deffaicte du pirate marin Barberousse et pri[n]se de la cité de Thunes en Affricque. — Imprimé en Bruges par Hubert de Croock pour Micquiel Willan, libraire, demorant à Lille en Flandres (Afb. VIII).

Nadere beschrijving geeft W. NYHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., 2e deel, nr. 3301.

14. (1538 Juli 4). — Methodus universae artis medicae formulis expressa ex Gal[ienus] traditionibus scopos o[mn]es curantibus necessarios demo[n]stra[n]s i[n] partes quinq[ue] dissecta. Cornelia a Baersdorp Gosensi autore (titel in het midden van het blad, omgeven door houtsneden en spreuken).

In fol., 90 fol. Onderaan op het laatste blad: *Excudebat Hubertus Crocus Brugis quarto Julii 1538*.

Impime en bruges par hūbert de croock pour
 mirquiel willan libraire demorant a lisse en fl. m. i. o

*Titelblad van Copie des lettres.... door H. de Croock
 in 1535 gedrukt.*

(Naar het exemplaar van de Bibl. Nat. te Parijs, res. M 559).

Nadere beschrijving geeft : W. NIJHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w. 1e deel, nr. 163. Reproductie van het titelblad, van de regels 1-5 van blz. , en van de regels 1-7 van blz. bij W. NIJHOFF, a.w., t.a.p., nrs 15-17.

15. (na 1540). — Dit is een zeer schoone ende devote oeffeninge vand[er] passien Ons liefs Heeren Jesu Christi. — Matthei XI : Comt tot my alle die daer aerbeide[n] ende belade[n] zyt, ick sal u vertroosten. Neemt mijn iock op u en[de] leert van mij dat ick zachtmoedigh van herten ben ende ghy sult u zielen rust vinden want mijn iock is ghemackelick ende mijn last is light. (Houtgravure). — Gheprent te Brugghe in de Peerdestrate by Huberecht de Croock, figuersnijdere.

In 4°, 39 ongen. fol., gemerkt *A - G IIII*. Het laatste katern, slechts uit twee bladen bestaande draagt geen signaturen. Op de laatste blz., onderaan, staat : *Gheprent te Brugghe bij Huberecht de Croock om Pauwels van Verrebeke up den Burgh int Groene Amerken, daer vint mense te coope.*

Nadere beschrijving geeft *Bibliotheca Belgica*, 2e serie, tom. xx, O 38. — Vermeld bij W. NYHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., *Inleiding tot een derde deel*, nr. 0934.

Gent, Universiteitsbibliotheek, res. 817.

16. (1544 April 29). — Patrocinium pupillorum, minorum atq[ue] prodigorum, cupidae legum, canonum praxisq[ue] iuventuti non tam utile quam necessarium. D. Iodoci Damhouderii Brugensis, u[triusque] i[uris] doctoris, senatui Brugensi a consiliis. — Exodi 22 : Viduae et pupillo non nocebitis ; si laeseritis eos, vociferabuntur ad me, & ego exaudiam clamorem eorum ; & indignabitur furor meus, percutiamq[ue] vos gladio, & erunt uxores vestre viduae, & filii vestri pupilli. — In laudem amplissimi senatus Brugensis, ad senatum Brugensem oratio circa finem. Cum indice verborum rerumq[ue] memorabilium, toto opere comprehensorum, locupletissimo. Cum

gratia & privilegio Caesareo in annos sex ut infra.
— Brugis, Huberto Croco, chalcographo. Anno
M.D.XLIIII.

In 6°, 254 gen. blz. plus vooraan 16 en achteraan 77 ongen. blz., doorlopend gemerkt *A - EE IIII*. De laatste blz. is geheel ingenomen door het drukkersmerk (IV) en het colophon: *Brugis, typis Huberti Croci, typographi, anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimoquarto decimo tertio kalend[as] Maii*.

Nadere beschrijving geeft *Bibliotheca Belgica*, 1e serie, tom. VIII, D 21.

Gent, Universiteitsbibliotheek, res. 405.

17. (Ongedateerd). [Incipit] Om devotelic messe / te horen. / O be- / minde Here, Ihe- / su Christe ic be- / gheere nu dese / messe te hoore[n] / in die eere e[n]de / in die werdic- / heit dijns ald[er] heilighe[n] lijde[n]s dwelck ghi op / den heilighen / Goeden Vridach gheleden hebt. Ende ic bid- / de uwer goedertierenheit, beminde Ihesu, / dat dese messe...

In 4°, 4 ongen. fol. Op de laatste blz., onderaan, staat: *Gheprent te Brugghe int Peerdestrate by my Hubrecht de Croock*.

Nadere beschrijving geeft W. NYHOFF - M. E. KRONENBERG, a.w., 2e deel, nr. 3526.

Gent, Universiteitsbibliotheek, acc. 1350.

18. (Ongedateerd). — *Elegiae Iacobi Papae Hyprensis. Iacobus Meyerus lectori: Iste liber Martis rabiem deplorat acerbam. Et pacem eternam conciliare studet. Quid cogit doctum pietas nisi summa poetam. Quid nisi secure hec scribere pacis amor? Is bonus est civis Mavors cui displicet omnis, Cui pax arridet, cui placet alma quies. Qui Syllas, Marios, Busyridas atq[ue] Nerones, Qui Phalares odit, qui Totilasq[ue] fugit, Qui Fabios & Marcellos mage semper honorat, Qui colit usque pios, qui colit usq[ue] probos.* (Houtgravure).

In 4°, 40 ongen. fol., gemerkt *A-B III*. Onderaan op het laatste blad staat : *Excudebat Hubertus Crocus Brugis in via equina.*

Nadere beschrijving geeft *Bibliotheca Belgica*, 2e serie, tom. XX, P. 115. — Vermeld bij W. NYHOFF-M. E. KRONENBERG, a.w., *Inleiding tot een derde deel*, nr. 0959.

Wellicht heeft de Croock ook nog een boekje gedrukt, dat vóór 1529 verscheen, getiteld : **Cortte declaracie van den thien gheboden** en op naam staat van Thomas Herentals. Hieromtrent bestaat echter niet de minste zekerheid. Een exemplaar van het onderhavige boekje is daarenboven tot nog toe niet bekend. Voor deze veronderstelling wordt uitsluitend gesteund op een uitlating van de vernoemde auteur, die in de proloog van **Den spiegel des kersten levens** (Antwerpen, Symon Cock, 1532) en ook in andere uitgaven van dit werk, zijn lezers waarschuwt, dat «een ander boecxken (ghenaemt Een cortte declaracie van den thien gheboden) sonder sijn weten uut sinen sermooenen gheraep te Brugghe in prenten onder sinen naem uutghegheven es»³⁷.

A. SCHOUTEET.

1.

1518 December 20. — *Hubrecht de Croock, drukker, wordt aangesteld als voogd over Lodewijk, Nikolaas en Margaretha, de drie minderjarige kinderen van Laurens de Bondue en Catharina de Kuenynck.*

Actum 20mo in Decembre 1518, presentibus : Theimseke, overziendre, Assenede ende Voet in de steden van Woestyne ende Deckere, scepenen, clerc : Jacop de Clerc.

... Hubrecht de Crooc, de prentere, juravit voochd in de stede van Jacop de Kuenynck, de lakensnydere, verlaten, met Thomas Goetghebuer 1, te vooren voochd van Loykin, Clayekin

(37) Zie: W. NIJHOFF-M. E. KRONENBERG, a. w., 2e deel nr. 3146 en *Inleiding tot een derde deel*, nr. 0599.

(1) Thomas Goetghebuer werd van deze voogdijschap ontslagen op 27 September 1520 en vervangen door den bokraanverver Nikolaas de Bondue. Vgl. Brugge, stadsarchief : *Feriën van de weeskamer van Brugge over de jaren 1517-1520*, blz. 120 v., nr. 3.

ende Grietkin, Lauwereins de Bondue kynderen per Katheline skuenynex, ux or.

Brugge, stadsarchief, *feriën van de weeskamer van Brugge over de jaren 1517-1520*, blz. 56, nr. 3.

2.

1520 Jan. 1 - Dec. 31. — *Post uit de rekening van het gild der Brugse librariërs houdende uitgaaf van 6 denier groot wegens het houden van een vergadering in het huis, genaamd «Slijpe», waarop de deken en een paar leden van het gild, waaronder Hubrecht de Croock, aanwezig waren.*

Item, betaelt in *Stype 2* daer wy vergadert waren met onsen procureur, present: den deken 3, Jan Muyt, Heyndric vander Eeke, de jonghe, ende Hubrecht de Croock.

Ib., t.a.p., fonds van de gilden en ambachten, *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1454-1523, rekening over het dienstjaar 1520 Jan. 1-Dec. 31*, blz. 192, nr. 5, rubriek: «Noch andere betalynghe van diversche zaken».

3.

1521 Jan. 1-Dec. 31. — *Hubrecht de Croock schenkt aan het gild van de Brugse librariërs, waarvan hij deken is, een bedrag van 3 denier groot voor het aankopen van een kaars.*

Item, Hubrecht de Croock, ons deken, heeft ghegheven om 1 kerse: 3 gr. 4

Ib., t.a.p., fonds van de gilden en ambachten, *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1454-1523: rekening over het dienstjaar 1521 Jan. 1-Dec. 31*, blz. 125, rubriek: «Item noch anderen ontfanc als van nieuwe ghildebroeders, leerkinderen, doot-sculden ende van graciën».

(2) Hiermede is voorzeker niet de Westvlaamse gemeente Slijpe bij Oos ende bedoeld, doch het aldus genaamde huis aan den noordkant van de Steenstraat, te Brugge, tusschen de Markt en de Kleine Sint-Amandstraat. Vgl. L. GILLIODTS: *Les registres des «zestendeelen» ou le cadastre de la ville de Bruges de l'année 1580*, in *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, tom. XLIII (1893), blz. 194.

(3) Toentertijd was Adriaan de Raet deken van het Brugse librariërgild.

(4) Benevens Hubrecht de Croock deden in hetzelfde jaar nog drie andere gildeleden een dergelijke gift, te weten: Hendrik Vereecke, de oude, de weduwe van Esche en Jan de Tollenare.

4.

1526 Maart 20. — *Het college van schepenen der stad Brugge bestist een toelaag van twintig schelling groot aan den drukker Hubrecht de Croock te verlenen, wegens het drukken van boekjes, handelend over de armenzorg en opgesteld door Jan Lodewijk Vives.*

Op den twyntichsten dach van Maerte in 't jaer duust vyfhondert ende viventwytich was biden college van scepenen der stad van Brugghe ter camere gheordonneirt d'heer Willem de Wilde, principael tresorier ende bouchouder der voors. stede, Hubrecht de Crooc de somme van twyntich scellinghen grooten Vlaemscher munten die tzelve college van scepenen hem toegheleyt heift ten costenwaerts by hem ghehadt om 't prenten van diversche boucxkins, ghemaect by meester Loys Vives ende der voornomder stede ghedediert, aengaende der sustentatie van den armen, ende men zal de voornomde tresorier de voornomde somme van twyntich scellinghen laten passeren in zine rekenynghen.

Actum ten daghe ende jarè als boven.

Ib., t.a.p., register van civile sententiën, door schepenen van Bruggé gewezen, over de jaren 1525 - 1526, blz. 73.

5.

1528 Jan. 1. - Dec. 31. — *Post uit de rekening van het gild der Brugse librariërs betreffende Willem de Cueninc, leerknaap van Hubrecht de Croock.*

Ontfaen van Willem de Cueninc, mine 5 leerknecht was : 20 gr., daeraf in 'l boecke te voore 6 ghinc de somme van 12 gr., dus blef der ghilde goet : 8 gr. 7

---

(5) Hubrecht de Croock was gedurende het dienstjaar 1528 gouverneur of penningmeester van het librariërgild en derhalve boekhouder van de gilderekening, waarin hij van zichzelf verscheidene malen in den eersten persoon spreekt, bijvoorbeeld : « Dit is dat ic, Hubrecht, ontfaen hebbe... » ; « Dit naervolghende es dat ic, Hubrecht, als gouverneur... uutgegheven hebben... ». Onder *mine leerknecht* moet dientengevolge verstaan worden : leerknaap van Hubrecht de Croock. — Doorgaans zijn de gilderekeningen door de betrokken gouverneurs zelf geschreven. Dit is, naar alle waarschijnlijkheid, ook het geval met de rekening over het dienstjaar 1528, zodat we hier met een autograaf van onzen drukker te doen hebben.

(6) Hiermede wordt niet een voorgaande gilderekening bedoeld, doch voorzeker een of ander manuaal.

Brugge, rijksarchief, fonds van de Brugse gilden en ambachten nr. 207 : *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1524-1555 : rekening over het dienstjaar 1528 Jan. 1-Dec. 31*, blz. 16 v. (2e kolom).

6.

1529 Jan. 1-Dec. 31. — *Hubrecht de Croock schenkt 6 denier groot voor het aankopen van twee dwalen voor het altaar van het Brugse librariërs-gild.*

Item, dese naevolgende personen hebben ghegeven om te copene twee outaerdwalen : 8

... Hubrecht de Croec : 6 gr.

lb., t.a.p., fonds van de Brugse gilden en ambachten nr. 207 : *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1524-1555, rekening over het dienstjaar 1529 Jan. 1-Dec. 31*, blz. 19.

7.

1533 Februari 7. — *Ten overstaan van schepenen van Brugge bekennen Hubrecht de Croock, drukker, en Marie Waels, weerdin uit de herberg «Het Land van Genoegte», buiten de stad gedronken te hebben, waarvoor zij een berisping oplopen.*

Hubrecht de Crooc, prentere, 7^e Februarii 1532, kende te *Gods* 9, twelcke es by de cuyle 10, ghedroncken hebbende met Maeye Waels, filia Aernouts, weerdinne in 't *Lant van Ghenuuchte* 11 : zyn correctie ghehouden in 't avys, met interdictie van meer dierghelycke te doene.

De voorn. Maeye kende als dezelve Hubrecht ; ooc ghehouden in 't avys, met interdictie als vooren.

(7) In 't Jaar 1538 betaalde Hubrecht de Croock 12 groot aan het librariërs-gild als « achterstellen van syn leerknecht ». Vgl. de gilde-rekening van dat jaar. Of hier de bovengenoemde 12 groot bedoeld worden of dat dit bedrag verband houdt met het aanvaarden van een nieuwen leerknaap, is niet met zekerheid te zeggen. Zoveel is althans zeker, dat er hier 20 groot verschuldigd was en er slechts 12 groot werd geboekt.

(8) Zestien leden van het librariërs-gild droegen tot den aankoop bij. Hiervan gaf er één lid 22 groot, één ander 12 groot, tien schonken 6 groot, drie 4 groot en één 3 groot.

(9) *Gods* is een herbergnaam te Sint-Andries bij Brugge. Vgl. K. DE FLOU : *Woordenboek der toponymie van Westelijk Vlaanderen...*, tom. IV, kol. 744-745. Brugge, 1924 — uitgave van de *Koninklijke Vlaamsche Academie voor taal- en letterkunde*; S. van OUTRYVE d'YDEWALLE : *Beschrijving der gemeente St. Andries*, blz. 108. Brugge, 1930.

(10) De betekenis van dit woord ontsnapt ons.

(11) Waar de herberg 't *Land van Genoegte* te Brugge precies gelegen was, konden wij niet achterhalen.

Brugge, stadsarchief, *register van vonnissen tegen de buitendrinkers over de jaren 1532 - 1536*, blz. 5, nrs. 1, 2.

8.

1534 (Sept. 2) - 1535 (Sept. 2). — *Posten uit de stadsrekening van Brugge betreffende uitgaven ter verbetering van de plaatselijke bombazijnfabricage. Hierbij komen bedragen, uitgekeerd aan Hubrecht de Croock, wegens het vervaardigen van vormen voor het bedrukken van bombazijn en voor het aanleren van het bedrukken aan den klerk van het bombazijnweversgild.*

Willem van Beerbloc ende Pieter de Deckere, fusteyniers, de somme van 9 l. 10 s. gr. hemlieden toegheleyt ter causen van eenen voyaige, by hemlieden ghedaen in de Duytsche landen, omme aldaer te vernemene de manieren van den reeden van den fusteynen ; dus hier by huer quictantie ende ordonnantie van den college dezelve 9 l. 10 s.

Betaelt van diverssche costen ghedaen ter cause ende omme 't upstellen van den reeden van denzelven fusteynen, te wete: ne : eerst ghegheven den ghemeenen gheselscepe van den fusteyniers omme 't veranderen ende vermaecken van hueren ghetauwen, daerup zy de slechte fusteynen weven, 2 l. gr. ; item van drie fusteynen, ghecocht ende ghelevert den deken van den fusteyniers t'eenen monstre, omme daernaer te doen werckene, 24 s. 8 d. ; item Jaspar Muhet, themmerman, over 't maecken van der parse daer men de fusteynen int prent, 16 s. gr. ; ende Huubrecht de Croock van den teekens van derzelter prente te snydene ende de maniere van den prenten den clerc van den gheselscepe te learne, 10 s. gr. ; bedraghende tsamen de voorn. partien : 4 l. 10 s. 7 d.

Ib., t.a.p., *stadsrekening van Brugge over het dienstjaar 1534 (Sept. 2) - 1535 (Sept. 2)*, blz. 81, nrs. 1, 2, rubriek : « Uutgheven van ghemeene zaecken ».

9.

1536 Maart 28. — *De gezamenlijke erfgenamen van wijlen Jacob Crekele, de oude, dragen aan den drukker Hubrecht de Croock den eigendom over van het huis, genaamd « De Synagoge », staande aan de oostzijde van de Peerdenstraat te Brugge.*

Vlamyncpoorte, Slakenburch, 28^{en} in Maerte 1535 vóór Paesch. — Joncvrauwe Cornelye Bueckels, weduwe van Jacob Crekele, d'oude, ende besitteghe van zynen sterfhuuse, over huer zelve ; voort Jacob Crekele, tsvoornoomts Jacops zuenne,

de cousscheppere, ende Anthonyne, zyn wyf; voort Cornelis Crekele, ooc tsvoorn. Jacops Crekele d'oude zuene, ende Kathelyne, zyn wyf, over hemlieden; ende voort noch Christiaen Maeye, de scheppere, ende Jan Lancocyn, de coorncoopere, als voochden van Tanneken ende Maeykin, Gillis Deskarye kynderen die hij hadde by joncvrouwe Marye, zynen wyfve, tsvoorn. Jacop Crekele tshouden dochtere, ende als ten zaecken hiernaer verclaerst consent ende octroy hebbende huuten ghemeenen college van scepenen, ter camere van Brugghe gheconsenteert ten laetsien daghe van Decembre XVe vyfvendertich laetsleden zo dat bleeck by den regystre van Adriaen Bernaerts, clerck ter vierschaere van Brugghe, als dezelve comparanten, elck in de name als boven, by den overlydene van den voorn. Jacob Crekele, d'oude, ghezaemdelic gherecht zynde in 't naer volghende parcheel, blyekende by lettren van ghiften ghedaeteert 14 in Sporcle 1498 ende gheteckent by Jacop de Dene, wylen clerck ter voorn. vierschaere van Brugghe, ende ghaeven ghezaemdelick halm ende wettelicke ghifte, ende zonderlynghe de voorn. voochden huut crachte ende virtute als vooren, Hubrecht de Croock, den bouckprentere, van eenen huuse met datter toebehoort, ghenaaemt *De Synagoghe* 12, slaende te voorhoofde in 't Cleene Rudderstractken by Goudbetelsbrugge 13 naesten den huuse toebehoorende t'anderen tyden den aeldynghers van d'heer Phelips van Waes ende nu Anthuenis Boudts, den voorcoopere, met eenen ghemeenen muere ende ghote, an de noordzyde an d'een zyde, ende de reye deser voornoomder stede van Brugghe, an de zuudzyde an d'andere zyde, achterwaerts streckende totten muere wylen toebehoorende d'heer Woutre Reyphin ende nu joncvrouwe Kathelyne, 's heer Willem le Veels weduwe, met twaelf scellynghen parisyen leenrenten elckes jaers huuten voorn. huuse ghaende met datter toebehoort, die men jaerlickx ghelt joncvrouwe Adriaene Lems telckent Kerstmesse, cum warant ende clausele van tailtable.

In kennessen.

Ib., t.a.p., *protocol van Eduard de Dene, klerk van de vierschaar van Brugge, over de jaren 1533-1549*, blz. 32 v. - 33.

(12) Over de ligging van het huis *De Synagoge* zie ook L. GILLIODTS : *Les registres des « zestendeelen » ou le cadastre de la ville de Bruges de l'année 1580*, in *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, tom. XLIII (1893), blz. 100.

(13) Hiermede is de tegenwoordige Peerdenstraat bedoeld, die als een verlenging van de Ridderstraat mag beschouwd worden. Vgl. A. DUCLOS : *Bruges, histoire et souvenirs*, blz. 553. Brugge, 1913.

10.

1536 Maart 28. — *Hubrecht de Croock en zijn vrouw, Catharina de Bondue, beloven aan de erfgenamen van wijlen Jacob Crekele de som van 18 pond 13 schelling 4 denier groot binnen de eerstvolgende twee jaar te betalen, onder verband van het huis «De Synagoge» te Brugge. De eerstgenoemde persoon en diens echtgenote waren deze som verschuldigd als rest van den aankoopprijs van het voormelde huis.*

Idem scepenen, idem dach. — Dezelve Hubrecht de Croock ende ver Kathelyne, zyn wyf, wedden ende beloofden de voorn. comparanten achttien ponden dertien scellynghen ende vier pennynghen grooten of de weerde daerovere in anderen paeyementen, commende als reste van coope van den voorn. huuse ende parcheele hiernaer verclaerst, te betaelne : 9 l. 6 s. 8 d. grooten binnen eenen jaere naer de daete van desen eerstcommende, ende voort andere ende ghelycke 9 l. 6 s. 8 d. grooten binnen eenen jaere daernaer eerstcommende ; ende aldaer zo koren de voorn. Hubrecht ende Kathelyne, zyn wyf, te gadere ende elck byzondere huerlieder stede jehens de voorn. comparanten up de Vlasbrugghe in Sint-Donaesestendeel, omme aldaer pandinghe ende alle manieren van wettelicheden te ghenietene etc., verbyndende daerinne 't voorn. parcheel met dat-ter toebehoort, omme by ghebreke van betalynghe etc.

Ib., t.a.p., protocol van Eudard de Dene, klerk van de vierschaar van Brugge, over de jaren 1533 - 1549, blz. 33.

11.

1536 Augustus 3-4. — *Hubrecht de Croock laat beslag leggen op een vrouwenkleed, dat hij van een schilder, met voor-naam Jacob, te pande heeft.*

Ghedinghet poorters den derden ende 4^{en} in Ougst 1536.

Per Hubrecht de Crooc ghebiet te wetten een vrouwenkeerle, ghevoert met saye, pertinet Jacop..... 14, schildere, in minderinghe van 8 s. 10 d. gr. Eet.

Ib., t.a.p., protocol van Cornelis vanden Leene, klerk van de vierschaar van Brugge, over de jaren 1520 - 1539, blz. 768.

---

(14) De familienaam werd niet ingevuld en de daarvoor nodige ruimte bleef blank. — Voorzeker is hier de Brugse schilder Jacob Meese bedoeld. Vgl. C. VANDEN HAUTE : *La corporation des peintres de Bruges*, passim, Brugge-Kortrijk, z. j.

12.

1537-1538. — *Hubrecht de Croock schenkt 12 denier groot aan het kloveniersgild van Sint Barbara te Brugge, waarvan hij lid is, voor het maken van een nieuwe gildevaan.*

Dit es den ontfane van de goede ghewilleghe, die beloft hebben totter nieuwe vane : 15

... Ontfaen van Huberecht de Crooc : 12 gr.
Ib, t.a.p., fonds van de gilden en ambachten, *rekeningboek van het kloveniersgild Sint Barbara over de jaren 1536-1549, rekening van den gouverneur over het dienstjaar 1537-1538 16, blz. 16 v.*

13.

1538 Jan. 1-Dec. 31. — *Hubrecht de Croock draagt bij tot de opschikking van de kapel van het Brugse librariërs-gild, in de kerk van de abdij ten Eekhouten in Brugge.*

Item, dit naevolghende syn dieghuene die ghegheven hebben om den tuyn ende sygie te vermakene van der capellen :

... Hubrecht de Crooc : 5 gr. 12 miten.

Item, dit naevolghende syn dieghuene die betaelt hebben totten gardinen van der capellen bovenaen die beelden :

... Hubrecht de Croock : 12 gr.
Brugge, rijksarchief, fonds van de Brugse gilden en ambachten nr. 207, *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1524-1555, rekening over het dienstjaar 1538 Jan. 1-Dec. 31, blz. 59 v.*

14.

1539 Maart 6. — *Ten overstaan van schepenen van Brugge verleent Hubrecht de Croock volmacht aan verscheidene met naam genoemde personen, tot het innen van zijn schuldvorderingen.*

Hubrecht de Croock, poortere deser stede, constitueert zyne procureurs Michiel Frinne, Franchois de Borghet, Joos de Grave, Jan de Grave, Pieter Daneels, Mahieu de Crygher, Si-

(15) Deze vaan werd gemaakt door den Brugsen schilder Jan vander Gauwe. Vgl. R. A. PARMENTIER : *Bronnen voor de geschiedenis van het Brugsche schildersmilieu in de XVIIe eeuw. IV. Jan vander Gauwe*, in *Revue Belge d'archéologie et d'histoire de l'art*, tom. VIII (1938), blz. 345-346.

(16) Begin en einde van deze rekening, evenals van de andere, zijn niet aangegeven ; ze werd echter afgehoord op 6 October 1538. Zie ook verder voetnoot nr. 30.

moen Eskinet, Laureins de Valois, Jan de Paeu, in alle zyne saeken omme alle zyne sculden t'innen ende ontfanghene ende quitantie daeraf te gheven, behoudens rekenynghe etc. ad lites in forma met macht van substitutie.

Actum 6en in Maerte 1538, present scepenen : F. Sucket ende Willem van Messem.

Brugge, stadsarchief, *register van procuratiën, opgemaakt voor schepenen van Brugge, over de jaren 1538-1539.*

15.

1539-1540. — *Hubrecht de Croock betaalt vijf schelling groot aan het kloveniersgild van Sint Barbara te Brugge, waarvan hij lid is, voor het lossen van zijn kolf.*

Dit es den ontfaek van die dit jaer huerlieder busse ghelost hebben ende van een doodscult :

... Ontfaen van Hubrecht de Crooe voor 't lossen van zyn. der busse¹⁷ : 5 s. gr.

ib., t.a.p., fonds van de gilden en ambachten, *rekeningboek van het kloveniersgild Sint Barbara over de jaren 1536-1549, rekening van den gouverneur over het dienstjaar 1539-1540* 18, blz. 38.

16.

(C. 1540 ?). — *Aantekening betreffende de uitbesteding van Maarten Calf, leerling van de Bogardenschool te Brugge. Dit kind werd in de school opgenomen in 't jaar 1534 en was toen negen jaar oud. Later werd het uitbested bij Hubrecht de Croock ten einde aldaar gedurende vijf jaar het drukkersbe-roep aan te leren.*

Maertyn Calf, filius Maertyn, oudt 9 jaeren, vry lyntwever 19 was ontfaen anno 34.

Dees jonghe es besteidt te wuenene met Huubrecht de Crooc, de prentere, van Paesschen eerstcommende in vyf jaeren ende sal hem leeren prenten ende diesser toebehoort, sal hem ooc

(17) De juiste betekenis van 't lossen van zynder busse ontgaat ons. Met busse wordt in ieder geval de kolf bedoeld, waarmede door de gildeleden van Sint Barbara geschoten werd.

(18) Afgehoord op 28 October 1540.

(19) Dit beroep slaat op den vader van onderhavig kind.

binnen middelen tyde houden ghesont ende ziec ende hem cleeden ende reeden. Actum... 20

Id., t.a.p., *fonds van de Bogardenschool, register van de uitbestedingen over de jaren 1535-1556*, blz. 13 v., nr. 1 21.

17.

1542 Jan. 1-Dec. 31. — *Post uit de rekeningen van het librariërs-gild te Brugge, houdende uitgaaf van vijf denier groot wegens het dagvaarden van vijf gildeleden, waaronder Hubrecht de Croock, voor den burgemeester van de stad.*

Item noch van Jacop van Ertynghen, Henderyck Verhecke, Hubrecht de Croock, Saemsoen Waellens, Baestejaen Verhecke voor burchmestere te onbyenne : 5 gr.

Brugge, rijksarchief, fonds van de Brugse gilden en ambachten nr. 207 : *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1524-1555, rekening over het dienstjaar 1542 Jan. 1-Dec. 31*, blz. 72 v., nr. 4, rubriek : «Hyernaer volcht al et hutgheven als dat wy mester Hubrecht, als dekenne, ende Jan vanden Buerre, als goeffernuer, hebben hutghegheven van den jaere 1542 up deselven ontfanck».

18.

1543 Maart 2. — *Request van het kloveniersgild van Sint Barbara te Brugge aan den Raad van Vlaanderen om teruggave van het inbestag genomen wapen, toebehorende aan hun guldebroeder Hubrecht de Croock.*

An myne heeren van den Raede.

Supplyeren oetmoedelic de connynck, hoofman, deken ende ghezwoorne van de ghilde van den busschieters ofte coleuvreniers binnen der stede van Brugghe, over hemlieden ende huerlieden ghemeene guldebroeders, commende ten beschudde van Hubrecht de Croock, ooc guldebroeder, metgaders deselve Hubrecht met hemlieden ghevoucht, hoe dat hemlieden ende denselve guldebroeders by expresse privilege ende octroye

(20) De datum werd niet ingevuld. — De schoolkinderen, die uitbesteed werden om een ambacht te leren, waren in den regel tussen 13 en 15 jaar oud. Aangezien Maarten Calf in 1534 negen jaar telde, bereikte hij in 1540 den ouderdom van vijftien jaar.

(21) Bovenstaande aantekening werd reeds gepubliceerd in L. GILLIODTS : *Inventaire diplomatique des archives de l'ancienne école Bogarde à Bruges...*, tom. III, blz. 1102. Brugge, 1910 — uitgave van de *Société d'Emulation de Bruges*.

van onsen gheduchten heere gheconsenteert ende ghepermitteert es te moghen draeghen huerlieder coleuvren met hueren reedtsepe daertoe dienende over alle de landen ende heerlichenheden van denselven onsen gheduchten heere, zonder dat zy ofte eenighe huerer by eenighe officiers ofte andre te diere causen ghearresteert moghen zyn ofte huerlieder wapenen ende coleuvren verbeurt in eenigher manieren. Desen nietjeghenstaende also nu onlanex de voorn. Hubrecht de Croocq, ghuldebroeder ende coleuvrenier, met synder coleuvryne g'eweest hadde up het goet van eenen Jan vanden Ryne binnen der prochie van Sinte-Michiels, daer hy ontboeden was, ende wederomme van daer naer Brugghe commende duer eenen ghemeen wech, zo heift hem den heere van Wandelicourt 22 veroordert faictelick ende sonder cause ofte redene denselven Hubrecht zyne voorscreven coleuvryne te nemene ende t'arresteerne, zonder hem die te willen restituerene, nietjeghenstaende dat hy, Hubrecht, an hadde zyn pareurkeerle ende denselven heere alsdoe vertoochde, zo ooc naerderhandt ghedaen hebben diversche van den ghuldebroeders, dat hy ghuldebroeder was ende by die hy noch syn busse niet arresteerlick maer dies exempt, volghende den voorscreven octroye ende privilegie. Ende es de voorn. heere van Wandelicourt in meeninghede deselve coleuvre te behouden, contrarie ende in cleenachtichede van den voorscreven privilegie ende octroye ons gheduchs heeren, ten griefve ende seade van hemlieden supplianten, tensy ulieden heeren provisie.

Dat dit ghemeret ulieden myne heeren ghelieve den supplianten te consenteerne commissie, uuyt crachte van derwelcken bevolen zy up groote peine van ghelde, t'applicquierne t'ons gheduchs heeren prouffyte, den voorn. Hubrecht de Croocq wedergheve ende restituere zyne voorn. coleuvre costeloos ende scadeloos ende hem verdraeghe meer van ghelycken te doene, latende ende ghedooghende denselven Hubrecht ende andre, guldebroeders coleuvreniers van den voorn. gulde, paisivelick useren ende ghebruucken van den rechten, privilegen ende vry-

---

(22) Deze persoon is voorzeker identiek met « mer Andries van Ongies, heere van Wandelicourt », vermeld in een akte van 3 September 1544 (Brugge, stadsarchief : *Weeskamer van Brugge, register van aanstellingen van voogden over de jaren 1530-1545*, blz. 78, nr. 2). In de genealogie van de familie d'Ongnies, gepubliceerd door J. GAILLIARD : *Bruges et le Franc ou leur magistrature et leur noblesse, avec des données historiques et généalogiques sur chaque famille*, tom. I (Brugge, 1857), blz. 368-391, is nochtans van onzen heer van Wandelicourt geen spraak. Het werk van Gailliard is, zoals men weet, echter ver van volledig noch ten volle betrouwbaar.

heden van diere ende in 't cas van oppositie, of delaye, indien 't blycke van dies voors. es, zonderlinghe van de voorn. privilegiē ende dat deselve Hubrecht guldebroeder es van den voorn. gulde, in dat cas de voorscreven coluvre alsvooren ghenomen uuyten handen van den voorn. heere van Wandelicourt ofte van denghuenen daerinne die es ende die den voorn. Hubrecht gherestitueert, tenminsten up zekeren dach, etc.

Zo zult wel doen.

[*Kanttekeningen* :] Dat de supplianten verclaersen in wat qualiteit den heere van Wandelicourt de coluvre ghenomen ofte gheanveert zoude hebben.

... 23 over de supplianten en weet gheen qualiteyt anders dan hy verstaet, dat den heere van Wandelicourt zoude zyn stedehoudere van den upperjaeghere, zonder dat hy nochtans weet oft d'andveerdinghe in die qualiteyt by hem ghedaen es.

Ghemerct de qualiteit van den voorn. heere van Wandelicourt, nihil. Actum den tweeden Martij anno 1542 24.

Ib., t.a.p., *fonds van de gilden en ambachten* : *Buschschieters*.

19.

1543-1544. — *Hubrecht de Croock schenkt 2 schelling groot aan het kloveniersgild Sint Barbara te Brugge voer het aankopen van een zilveren schaal of beker.*

Item, in dit voornomde jaar was ghemaect ende ghecocht eenen zilveren cop ende coste de somme van 5 l. 10 s. 10 ½ gr.

Dese naervolghende persoonen zyn deghuene die ghepresentert hebben ten voornomde coppewaerts :

... Hubrecht de Crooc :

2 s. gr.

Ib., t.a.p., *fonds van de gilden en ambachten, rekeningboek van het kloveniersgild Sint Barbara over de jaren 1536-1549, rekening van den gouverneur over het dienstjaar 1543-1544*, blz. 86 25.

(23) Moelijk te ontcijferen naam, voorzeker van een procureur bij den Raad van Vlaanderen.

(24) In verband met die zaak komt in de rekeningen van het kloveniersgild de volgende aantekening voor : « Noch betaelt Fransois Huisheere om te betalene Baptyste Lommelyn, die te Ghent ghereyst hadde, ter cause van de busse van Hubrecht de Crooc : 2 s. 8 d. ». Zie: Brugge stadsarchief, *rekeningen van het kloveniersgild Sint-Barbara over de jaren 1536-1549, rekening van den gouverneur over het dienstjaar 1542-1543*, blz. 70, nr. 4.

(25) Begin en einde van deze rekening zijn niet aangegeven; ze werd echter afgehoord op 6 Juli 1544. Zie verder voetnoot nr. 30.

20.

1546 Augustus 23. — *Jacob Nuete, hovenier, en Hubrecht de Croock, drukker, leggen hun eed af als voogden van de minderjarige kinderen van Nikolaas de Bondue en wijlen Christine de Keysere, alsmede van Hubrecht; het weeskind van wijlen Jan Gregoris en Marie de Bondue.*

Jacop Nuete, hofman, ende Hubrecht de Crooc, prentere, juraverunt tutores van Jooskin, Martin, Callekin ende Vincentinekin, Claeis Bonduwe kindren by Christina sKeysers, uxor. Actum eodem die [den 23en in Ougst 46] presentibus ut supra [Vlaminpoorte, overzieure, Casembroodt ende Nieuulandt, scepenen].

Idem Jacop ende Hubrecht juraverunt tutores van Hubekin 26, Jan Gregoore zuene by Maikin Bonduwe, uxor. Actum eodem die presentibus ut supra.

Ib., t.a.p., *weeskamer van Brugge, aantekenboek van eedsafteggingen door voogden over de jaren 1545-1558, blz. 144, nrs. 40, 41.*

21.

1546. — *Request van den drukker Hubrecht de Croock, gericht aan den Geheimen Raad, om toelating verder te mogen drukken en graveren.*

Aen den Keyser.

Hubrecht de Croc, eerlyc man, oudt 56 jaeren, inwoonende poortere uwer stede van Brugghe, van goede fame, name ende conversatie, inhoudende hoe hy suppliant over dertich jaeren hem aldaer geneert heeft zoe met boucken te printene ende desclive te vercoopene, als oick nu ziclitent acht of negen jaeren mit figueren te snidene ende die te druckenne mitsgaders allerhanden mereken ende teeckenen voor cooplieden omme huerlieden teecken van coopmanschepe als fusteynen, zyde, lakennen, bonnetten, spellen ende andere diergelycke die men te Brugge,

(26) Deze Hubekin of Hubrecht Gregoore is naderhand getrouwd met Marie, dochter van den Brugsen drukker Quirinus van Belle. Zie : Brugge, stadsarchief, *protocol van Jan Digne, klerk van de vierschaar van Brugge, over de jaren 1570-1571*, blz. 460 : « Hubrecht Gregoire ende Mayke filla Coryn van Belle, uxor, als dezelve Hubrecht naer 't overlyden van Christine sKeysers, 't hueren t'overlydene t' wyf was van den voorn. Claeys Bondue, huere grootheere ende grootvrouwe... » (akte d.d. 18 Januari 1571). Zie ook A. SCHOUTEET : *Documenten betreffende de Brugsche drukkers uit de 16e eeuw. I. Quirinus van Belle, in Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis « Société d'Emulation » te Brugge, tom. LXXXIII (1940-1946), blz. 13.*

t'Antwerpen en in anderen steden van herwaertsovere ofte in Spaengnyen dagelycx begert van hem ghesneden ende gheprent te hebbene, ende inshgelycx alle pardoen brieven, confessionalen ende questerbrieven van den Triniteyt, S. Hubrechts, S. Cornelis, S. Remeux, Halle, Halseberghe, S. Bernaerts-Berch, S. Geertruyt, S. Sebastiaen ende andere, ende oick mede kermesse vaentkens van alle steden ende dorpen, al' Dunckereke, Berghen, Nieupoort, Ostende, Shuyen, Damme, Ardenbouchen ende meer anderen, hovendesen alle manieren van beeldekens, minnebrieven, nieujaeren ende dyergelycke imagen voor alle broeders ende zusters cloosters van hervertsovere daeraff eenige copiën hieraen gehecht zyn. Soe dat hy daermede zyn broit winnende es sonder egeen anderen handel te werelt te wetene daermede hy den cost soude mogen winnen etc., waeromme hy suppliant hem keert, biddende Uwe Majesteyt believen wille hem te continueren in de voorschreve exercitie van printen ende figure te snydene, etc.

Brussel, Algemeen Rijksarchief 27.

(27) Dit request werd uitgegeven in *Archives des arts, sciences et lettres. Documents inédits publiés et annotés par A. PINCHART*, tom. I, blz. 63-64. Gent, 1860. Als vindplaats werd daarbij aangegeven: « Archives du conseil privé, liasses, aux Archives du royaume ». Intussen schijnt dit stuk op het Algemeen Rijksarchief te Brussel verloren geraakt. Een speciaal onderzoek op onze vraag door den Algemeen-Rijksarchivaris ingesteld, bleef jammer genoeg zonder resultaat. Wij waren derhalve verplicht de uitgave van A. Pinchart onvoorwaardelijk over te nemen. Het verlies van het onderhavige request valt zeer te betreuren. Vooreerst, omdat het van hoofdzakelijk belang is voor de biographie van onzen drukker. Daarbij heeft A. Pinchart er niet den volledigen tekst van gepubliceerd: aldus ontbreekt, bijvoorbeeld, de gebruikelijke apostille. Verder waren aan het request zeven gravures gehecht, die als proeve en bewijsmateriaal der vakkennis van Hubrecht de Croock als graveur moesten dienen. Toen A. Pinchart in 1863, dus drie jaar later, het tweede deel van zijn *Archives...* publiceerde, waren de voornoemde gravures naar de Koninklijke Bibliotheek verhuisd. « Nous ajouterons ici, aldus Pinchart, que les gravures que nous avons décrites dans notre premier article, font actuellement partie de la collection de la Bibliothèque royale à Bruxelles ». Doch ook in de Koninklijke Bibliotheek waren deze stukken niet terug te vinden. — Naar A. Pinchart mededeelt werd het request in 1546 ingediend en verkreeg Hubrecht de Croock de gevraagde toelating op 22 September van hetzelfde jaar. — Onderhavig request werd blijkbaar door de Croock opgesteld ingevolge het welbekende edict van 30 Juli 1546, waarbij voorzorgen genomen werden tegen de drukkers en de boekverkopers om de ketterij in de Nederlanden tegen te gaan. Dit edict schreef inderdaad voor, dat niemand voortaan drukken mocht « ten sy dat hy eerst van onsen wegghen gheadmitteert waere te mogen prenten ende daer van onse opene brieven, nae de publicatie van desen ghedateert, ghelicht ende gheimpetreert hadde ». Zie PR. VERHEYDEN: *Drukkersoctrooien in de 16e eeuw*, in *Tijdschrift voor boek- en bibliotheekwezen*, tom. VIII (1910), blz. 205.

22.

1547 Augustus 8. — *Hubrecht de Croock en Jacob Nuete, als voogden van Hubrecht, den minderjarigen zoon van wijlen Jan Gregorius en Marie de Bondue, doen bij de weeskamer van Brugge aangifte van het oudertijk versterf van hun pupil.*

Den 8^{en} dach van Ougst 1547 Hubrecht de Crooc ende Jacop Nuete, als voochden van Hubekin, Jan Gregoris kindt, dat hy hadde by Marie Bonduwe, zynen wive, brochten ten papiere van weesen, voor uppervoochden zittende ten berechte van partijen, den inventaris, grootte ende masse van goede, vonden en bleven naer den overlyden van de voors. Jan ende Marie, der weesen vader ende moedre, ende es 't naervolghende :

Alvooren twee cleen sticckins landts, groot drie quartieren twelke zyn by gheloste drie ghemeten zaylandts lettelt meer of min, t'eenen sticke liggende in Henegauwe, ghehouden van den hove van Berchem in Henegauwe van der heerliche de van Coordes, behouden dat Jehenne du Vault, der weese groottevrauwe, 't ghebruuc hebben ende behouden zal huer leven lanc ghedurende, voort belegbert ende belast zo de brieven daerof zynde breedre verclaersen, mentioen maken ende inhouden.

Ende voort noch in penninghen boven allen commereren ende lasten van dezelve sterfhuuse de somme van vyf ponden vichtien scellinghen zes penninghen halline grooten, daervooren den voochden ghefast was bewarenesse te doene naer costume, als 't blyct by den inventaris daerof wesende, ondergheteekent : J. Voet.

Brugge, stadsarchief, *weeskamer van Brugge, register van wezengoederen van Sint-Jacobszestendeel over de jaren 1538-1555*, blz. 158.

23.

1547 September 9. — *Hubrecht de Croock en Jacob Nuete, als voogden van Hubrecht Gregoris, alsmede van Joost, Maarten, Catharina en Vincentine de Bondue, doen bij de weeskamer van Brugge aangifte van het goed, dat hun pupillen geërft hebben van Christine de Keysere, echtgenote van Nikolaas de Bondue.*

Den 9en dach van Septembre 1547 Hubrecht de Crooc ende Jacop Nuete, als voochden van Hubekin, Jan Gregore zuene by Marie Bonduwe, brochten ten papiere van weesen, volghende huerlieder eedt, de grootte van den goede denzelven kinde toecommen ende ghebuert by den overlyden van Christine Keysers, Claeis Bonduwe wyf was, der weese groottevrauwe, ende

es, met tselfs Claeis kindren by de voors. Christine, de partien ende deelen van huusen hiernaer ten naesten blade ghestelt, ende voort noch over zyn porcie ende deel, metten lasten van zyn inbringhen, de somme van veertien ponden dertien scellinghen grooten ende twaelf milen, makende tsamen, de lasten van zyn voors. inbringhen ofghecort, zeventien ponden zes pennin. ghen grooten, welke 17 l. 6 d. gr. waren ten overbringhen van desen onder ende in den handen van den voors. Claeis Bonduwe ende Barbele Lammins, zyn andre wyf, met weddinghe stedekiesinghe up de Noordzandtbrugge. Ende in meerdere versekerthede zo ypothequierden ende verbonden daerinne de voors. Claeis ende barbele, zyn wyf, de wederheltscheede van den huusen ende cameran hiernaer verclaerst, als 't blyct by der weddinghe ende ypotheque daerof wesende, in daten van den achsten dach van Ougst duust vyfhondert zeven ende veertich, onder seepenen zeghelen : Pieter Dominicke, d'oude, ende Nicolaes Boullengier, clere : Plocquoy.

Den 9^{en} Septembre 1547 Hubrecht de Groeck ende Jacop Nucte als voochden van Jooskin, Martkin, Callekin ende Vincentinekin, Claeis Bonduwens kindren die hy hadde by Christine de Keysere, zynen wive, brochten ten papiere van weesen, volghende huerlieder eedl, de grootte van den goede denzelven kindren toecommen ende ghebuert by den overlyden van de voors. Christine Keysers, der weesen moedere, ende es 't naervolghende, met Hubekin, Jan Gregoris kinde, hiervooren ten naesten blade, dat hy hadde by Marie Bonduwe, zynen wive.

Eerst ghemeene gherecht metten bezitters ende weesen in een huus met zynen toebehoorten, metgaders een cleen huusekin, an de westzyde daerneffens, staende te gaedere, d'een neffens den andre, ten voorhoofde in de Moerstrate jegensover ende bachten Sint-Jacopskereke, twelke eene bockeranevaerwerye es, belast ende belegert naer 't verclaers van de brieven daerof wesende.

Voort noch een huus met zynen toebehoorten, voorhoofdende in de voorn. Moerstrate, naest ende bachten den voorn. huuse ende uutcommende met eenen ganghe ende poorte in de voors. Moerstrate, naesten den huuse toebehoorende den kindren Uutekellenare, an de westzyde an d'een zyde, ende den huuse hiervooren verclaerst, an de oostzyde an d'ander zyde, achterwaerts streckende totter reye der voors. stede, ende noch twee achterhuusen, twelke twee wucnsten zyn, met hueren toebehoorten, te gaedere staende d'een neffens den andren bachten den voors. huuse desen sterfhuuse toebehoorende, naesten den voors.

tween huusen hierboven ghenompt, an de westzyde, met een plaetse van lande ende ghanghe uutecommende in de voors. Moerstrate naesten den voors. huusen den sterfhuuse toebehoorende, belast de voors. huusen ende cameren in drie ende twintich scellinghen grooten, naer 't verclaers van de brieven daerof wesende, als 't blyet by den verdeele daerof wesende in daten van den 29^{en} Hoymaent 47.

Ende voort noch in penninghen ten behouwe van de vier eerste weesen over den uitcoop, metten inbringhe van Hubekin twee ponden acht scellinghen grooten, de somme van acht en vichtich ponden tien scellinghen neghen een halven grooten, weze 58 l. 10 s. 9 ½ d. gr., waren ten overbringhen van desen onder ende in den handen van den voors. Claeis Bonduwe ende Barbele Lammins, zyn andre wyf, metter houdensse van denzelven kindren, weddinghe stedekiesinghe up de Noordtziandbrugge in Sint-Jacobszestendeel, omme aldaer pandinghe te ghenietene. Ende in meerdere versekerthede, zo ypothecuerden ende verbonden daerinne de voors. Claeis ende zyn wyf de wederheltscheede van den huusen vooren verhaelt, als 't blyet by der weddinghe ende ypotheque daerof wesende in daten van den neghen ende twintichsten daech van Hoymaendt duust vyfhondert zeven ende veertich, onder scepenen zeghelen: Jan Pringheel ende Anthuenis Voet, de jonghe, clerck: Plocquoy.

Ib., t.a.p., weeskamer van Brugge, register van wezengoederen van Sint-Jacobszestendeel over de jaren 1538-1555, blz. 158-159.

24.

1547 Jan. 1-Dec. 31. — *Post uit de rekening van het gild der librariërs te Brugge betreffende de opneming van Pieter Ronsee als leerknapp van Hubrecht de Croock.*

Item, ontfanen van Hubrecht de Croock leerknecht Pierken Ronsee over zyn was :

16 gr.

Brugge, rijksarchief, fonds van de Brugse gilden en ambachten nr. 207: *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1524-1555, rekening over het dienstjaar 1547 Jan. 1 - Dec. 31, blz. 88, nr. 3, rubriek: « Ontfangh van incommen ende achterstellen ».*

25.

1536-1549. — *Aantekeningen uit de rekeningen van het kloveniersgild Sint Barbara te Brugge betreffende het gildgeld, betaald door Hubrecht de Croock.*

Blz.	Dienst- jaar	NAAM EN BEDRAG	RUBRIEK
12	1536/7.	Ontfaen van Huberecht de Crooc : 8 gr. (28)	Ontfanc van 't ghildegheht
23v.	1537/8	Ontfaen van Huberecht de Crooc : 8 gr.	Ontfanc van den jaere 1538
34	1538/9	Huberecht de Crooc : 8 gr.	Ontfanc van 't ghildegheht
44	1539/40 (29)	Huberecht de Crooc : 8 gr.	Ontfanc van 't ghildegheht
53	1540/1	Van Huberecht de Crooc: 8 gr.	Ontfanc van 't ghildegheht
62v.	1541/2	Huberecht de Crooc : 8 gr.	Ontfanc van 't ghildegheht
76v.	1542/3	Huberecht de Crooc : 8 gr.	Ontfanc van ghildegheht
89	1543/4	Hubrecht de Croock : 8 gr.	Ontfanc van ghildegheht
100v.	1544/5	Hubrecht de Crooc : 8 gr.	Ontfanc van de ghildeghele
110	1545/6	Hubrecht de Croock . 8 gr.	Ontfanc van ghildegheht
134	1548/9	Hubrecht de Croock : 8 gr.	Ontfanc van de ghildegheiden

Brugge, stadsarchief, fonds van de gilden en ambachten, *rekeningboek van het kloveniersgild van Sint Barbara over de jaren 1536-1549* 30.

(28) Reeds in een akte d.d. 22 Augustus 1533 wordt Hubrecht de Croock als lid van het kloveniersgild Sint Barbara vermeld : « ...Dieric Baex, Jacob Michiels, Hubrecht de Croock, Pieter Sporeware, Jan Ordoingne ende Gillis Franco, alle ghebroeders (sic) van 't gheselschap van de coluevreniers binnen derzelve stede... ». Vgl. Brugge, stadsarchief, *register van civiele sententiën, door schepenen van Brugge gewezen, over de jaren 1532-1533*, blz. 214.

(29) In dit dienstjaar bekleedde Hubrecht de Croock de waardigheid van kerkmeester in het gild. Vgl. het hoofd of begin van de betrokken rekening.

(30) Dit boek bevat twee soorten van rekeningen : de ene, opgemaakt door den hofmeester of gouverneur, betreffen het wereldlijke gild ; de andere, opgemaakt door den kerkmeester, houden verband met het kerkelijk-godsdienstig gild. Ledenlijsten komen alleen voor in de laatste soort rekeningen en van deze ontbreken de rekeningen over de dienstjaren 1546/7 en 1547/8. De rekeningen, vervat in het onderhavige boek, zijn de enige die van het kloveniersgild Sint Barbara bewaard bleven.

26.

1554 Januari 18. — *De drukker Hubrecht de Croock en diens vrouw, Catharina de Bondue, dragen aan Nikolaas de Bondue en Philips Coene den eigendom over van het huis, genaamd «De Synagoge», staande aan de oostzijde van de Peerdenstraat te Brugge.*

Despars, Wynkelman, 18^{en} Lauwe 53. — Huubrecht de Croock, den bouckprentere, ende Cathelyne, de dochtre van Laureyns Bonduwe, zyn wyf, als erfachtich ende proprietarissen zynde van den parcheele van huuse met datter toebehoort, hiernaer verclaerst, also ons scepenen voorseit etc., by eender leltre van giften in daten van den 28^{en} dach van Maerte XVc vividentich, ondregheteeckent by wylen Anthuenis de Cauliers ende gheregistreert in 't registre van Eduwaert de Dene, beede ghezworen clercken ter vierschaere etc., die wy etc., ende ghaven halm ende wettelicke ghifte Clays Bonduwe ende Phelips Coene, beede present ende accepterende, elc even ghelyc, vele ende naer, ende dat ten goeden, justen ende loyalen titule van coope die zylieden etc., van eenen huuse met datter toebehoort, ghe-naempt *De Synagoge*, staende te voorhoofde in 't Cleen Rudderstraetkin by Goutbethelsbrugghe, naesten den huuse wylen toebehoorende Anthuenis Boudts, den voorcoopere, ende nu Adriaen vander Beke, met eenen ghemeen muere ende ghotte, an de noordzyde an d'een zyde, ende der reye deser voorn. stede van Brugghe, an de zuudzyde an d'andre zyde, achterwaerts streckende totten muere wylen toebehoorende joncvrauwe Jacquemyne, 's heer Willem le Veels weduwe, ende nu dezelve Adriaen vander Beke; met 12 s. par. leenrenten elckers jaers gaende uutten voorn. huuse met datter toebehoort, die men jaerlicx [ghelt] joncvrauwe Adriane Lems telcken Kersmesse, ende noch belast met 20 s. gr. tsjaers losrente, den penninck 18^{en}, die men ghelt die van Sinte-Wouburghekercke in Brugghe, naer 't verclaers van der briefve danof zynde, cum warant, behoudens taillable etc.

In kennessen.

Ib., t.a.p., protocol van Jan Digne, klerk van de vierschaar van Brugge, over de jaren 1553-1555, blz. 30.

27.

1554 September 23. — *Aantekeningen betreffende de uitbesteding van Frans vanden Broucke, leerling van de Bogardenschool te Brugge. Dit kind werd in de school aanvaard op 27*

Mei 1548. Op 23 September 1554 werd het uitbestede bij de weduwe van Hubrecht de Croock om aldaar gedurende vijf jaar het drukkersberoep aan te leren. Na een paar jaar, namelijk op 10 Mei 1556, werd de overeenkomst van de Bogardenschool met de weduwe de Croock overgenomen door den drukker Pieter de Clerck.

Franske vanden Broucke, filius Joos, es ontfaen om binnen te wonen desen 27 Mei 1548.

Deze Franse es besteedt met de weduwe van Hubrecht de Croock, de prentersse, den termyn van vyf jaren ingaende den 1^{en} van Septembre XVe vier ende vichtich, belooft hem ghedurende denzelven tydt te houden fray ende zieck, cleeden ende reeden ende hem te leeren 't voorn. amboecht van prenten ende t'zynen afscheeden te ghevene 10 s. 8 d. gr.

Actum den 23^{en} in Septembre 1554.

Deze Franse es overghenomen by Pieter de Clerck, prentere, ende heift beloft alle dezelve condicie die hiervooren ghescreven staen de reste van den termyne te weten tot Septembre 1559.

Actum desen 10 in Meye 1556.

Ib., t.a.p., fonds van de Bogardenschool, register van de uitbestedingen over de jaren 1535-1556, blz. 110 v., nr. 3 31.

28.

1554 Jan. 1 - Dec. 31. — Posten uit de rekeningen van het güld der librariërs te Brugge betreffende het overlijden en de doodschuld van Hubrecht de Croock.

Ontfaen over de doodscult van Hubrecht de Croock mids vier stuvers voor den ghildebroeders die 't lyc droughen : 2 s. 8 d. gr.

Betaelt den capelaen over de zielmesse van Hubrecht de Croock : 4 gr.

Betaelt Jacop vander Zille omme 't gheselscep te dachvaerdene : 4 gr.

Betaelt den vier ghildebroeders die 't lyc droughen : 8 gr.

Brugge, rijksarchief, fonds van de Brugse gilden en ambachten nr. 207 : rekeningboek van de librariërs over de jaren 1524-1555 : rekening over het dienstjaar 1554 Jan. 1 - Dec. 31, blz. 113 v., nr 7, ru-

---

(31) Onderhavige aantekening werd reeds gepubliceerd in L. GILIODTS : *Inventaire diplomatique des archives de l'ancienne école Bogarde à Bruges...*, tom. III, blz. 1109. Brugge, 1910, uitgave van de *Société d'Emulation de Bruges*.

briek : « Ontfanck van dootschult, incommen van nyeuwe ghildebroeders, apporte ende anders » ; blz. 115 v., nrs. 7, 8, 9, rubriek : « Uitgheven ende betalinghe up ende jehens den voorn. ontfanck ».

29.

1555 Juni 1. — *Schepenen van Brugge roepen de erfgenamen van wijlen Hubrecht de Croock op om zich borg te stellen voor diens weduwe.*

Actum ter clocke Synxavont eerst Wedemaent 1555, present. d'heeren Jan Pringheel ende Maerten van der Weerde.

... Voort zo dachvaert men alhier Karel van Hackere ter causen van synen wive, voort Altzoene Croox, voort Naentkin Croox, weduwe van Michiel de Frinne, voort Maerten Eskinet, Pieter Lorier, ter causen van zynen wive, Claerkin l'Eskinet, weduwe van Jan Stevens, alle hoirs van wylen Hubrecht de Crooc, te commen ten garande van de weduwe van Hubrecht de Crooc jehens Pieter vanden Vivere ter causen van zynen wive ter contumatie van der vierschaere, die men houden zal in de weesecamere deser stede 's Woensdaechs den 26^{en} in Wedemaent eerstcommende.

Brugge, stadsarchief, *register van de hallegeboden over de jaren 1553 - 1564*, blz. 79, nr. 8.

30.

1520 - 1555. — *Aantekeningen uit de rekeningen van het gild der Brugse librariërs betreffende het gildegeld, betaald door den drukker Hubrecht de Croock en diens weduwe.*

Blz.	Dienst-jaar	NAAM EN BEDRAG	RUBRIEK
187v.	1520	Item, Hubrecht de Crooc: 12 gr.	Ontfanc van ghildegelde
194	1521	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Irst, den ontfanc van den ghildegelt.
196v.	1522	Hubrecht de Crooc: 12 gr.	Irst, den ontfanc van ghildegelde
202	1523	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Ierst, den ontfanc van den ghildegelde

Blz.	Dienst- jaar	NAAM EN BEDRAG	RUBRIEK
1	1524	Hubrecht de Croeck: 12 gr.	Eerst van den vrien ghibdebroe- ders
6	1525	Hubrecht de Crooc: 12 gr.	Eerst van den vrien ghibdebroe- ders
11	1526	Hubrecht de Croeck: 12 gr.	Irst, den ontfaen van den ghil- degelde
14	1527	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Irst, den ontfaen van den ghil- degelde
16	1528	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Eerst van ghilde- gelde
18	1529	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Eerst ontfaen van ghildegelde van den vrye ghilde- broers
23	1530	Hubrecht de Crooc: 6 gr.	Alvooren ontfaen van de ghilde- broeders vry we- zende in 't voor- noomde ghilde
32	1532	Item, van Huberecht de Croock, in dien tyden deken: 6 gr.	
32v.	1532	Ontfaen van Huberecht de Croock van achterstelle: 6 gr.	
32v.	1532	It., ontfaen van Huberecht de Croock van achter- stelle: 6 gr.	
33v.	1532	Item, van Huberecht de Croock: 12 gr.	Ontfaen van ghil- degelde
37v.	1533	Item, Hubrecht de Crooc: 12 gr.	Ontfaen van ghil- deghelt
42	1534	Hubrecht de Croec: 12 gr.	Irst, den ontfaen van ghildegelde

Blz.	Dienst- jaar	NAAM EN BEDRAG	RUBRIEK
46	1535	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Eerst ontfaen van ghildeghelde...
50	1536	Hubrecht de Crooc: 12 gr.	Eerst van den vrien gildebroe- ders
54	1537	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Eerst ontfaen van den ghildeghelde
58	1538	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Eerst ontfaen van den ghildeghelde
62	1539	Huberecht de Croock: 1 s. gr.	Eerst van ghilde- ghelde
71	1542	Huberecht de Croock van 2 jaeren verachttert: 2 s.	
75	1543	Item, Huberecht de Croock: 12 d.	
81v.	1545	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Eerst, ontfaen van ghildegheld
91v.	1548	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Prenters
96v.	1549	Hubrecht de Croock [niets]	Eerst, ontfaen van den ghildegheld
99v.	1550	Hubrecht de Croock [niets]	Eerst, ontfaen van de vrye ghilde- broers
100	1550	Item, van Hubrecht de Croock: 12 gr.	Ontfaen van ver- achttert ghilde- ghelt
102v.	1551	Hubrecht de Croock [niets]	Eerst, ontfaen van ghildeghelde
103	1551	Van Huberecht de Croock: 12 gr.	Ontfanghen van verachttert gil- degelt
105v.	1552	Hubrecht de Croock: 12 gr.	Vrye gildebroe- ders
109v.	1553	It., Huberecht de Croock: niet.	Vry gildebroe- ders
113	1554	Vidua Hubrecht de Croock: 6 gr.	Vrye gildebroe- ders

Blz.	Dienst- jaar	NAAM EN BEDRAG	RUBRIEK
114	1554	Ontfaen van meester Jan de Clercq 2 s. gr. by hem ontfaen van der weduwe van wylen Hubrecht de Croocq van twee jaeren verachtert ghilde ghelt: 2 s. gr.	Ontfanck van dootschult, incommen van nyeuwe ghildebroeders, ap- porte ende anders
118	1555	Vidua Huberecht de Croock: 6 gr.	Vrye ghildebroe- ders

Brugge, stadsarchief, fonds van de gilden en ambachten, *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1454-1523* en Brugge, rijksarchief, fonds van de Brugse gilden en ambachten, nr. 207; *rekeningboek van de librariërs over de jaren 1524-1555* 32.

Herkomst van hs. 449 van de Brugse stadsbibliotheek (Grafchriften-verzameling De Hooghe)

In 1934 heeft dr. A. de Poorter, toen conservator van de stadsbibliotheek te Brugge, een nieuwe uitgave bezorgd van den catalogus der handschriften, welke de voormelde instelling bezit ¹. Onder nr. 449 van dezen catalogus wordt aangegeven: «*Versaemelinghe van alle de sepulturen, epitaphiën, besetten, waepens ende blasoenen, die*

(32) In de ledenlijsten van de rekeningen over de jaren 1531, 1540, 1544 en 1546 staat Hubrecht de Croock niet aangegeven. Van de rekening over het jaar 1547 is het blad met de ledenlijst verdwenen.

(1) A. DE POORTER, *Catalogue des manuscrits de la bibliothèque publique de la ville de Bruges*. Gembloux-Parijs, 1934. — *Catalogue général des manuscrits des bibliothèques de Belgique*, vol. II. — De eerste gedrukte catalogus: P. J. LAUDE, *Catalogue méthodique, descriptif et analytique des manuscrits de la bibliothèque publique de Bruges*. Brugge, 1859.